

TRIMITAS

LAISVĖS TRADICIJA

9771392475004

1,99 €

svarbios pamokos

Ukraina patyrė, ką reiškia mokytis priešui jau trypiant jos žemę. Mes galime ir privalome mokytis jau dabar. Išmokime svarbias pamokas ir būkime pasiruošę dienai X.

Pilietinio pasipriešinimo pamokos

- Išmokssite tvarstyti žaizdas, naudoti turniketą, mobilizuoti galūnes, naudoti neštuvus.
- Išmokssite įžiebtį ugnį skeltuvu, kitomis priemonėmis. Pagaminti apkasų žvakę.
- Išmokssite elgesio taisyklių evakuojantis ir kaip parengti evakuacijos planą.
- Išmokssite pinti maskuojamąjį tinklą.

Atsparumo hibridinėms grėsmėms pamokos

- Išmokssite skirti hibridines grėsmes pagal veikėjus, jų tikslus ir naudojamus įrankius.
- Sužinosite informacinių, kibernetinių ir energetinių grėsmių atpažinimo ir užkardymo būdus.
- Suprasite, kaip identifikuoti užsienio žvalgybos tarnybų keliamas grėsmes.
- Gebėsite atpažinti propagandą, dezinformaciją ir melagenas.
- Sužinosite galimus atsako į hibridines atakas scenarijus.

2025 M. NR. 1 (1393)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

© „TRIMITAS“, 2025
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

3 LŠS KRONIKA

ARSENALAS / VALDAS KILPYS

10 Šautuvas AXMC: didelis, galingas ir toliašaudis

SAJA / KAROLINA KINDERYTĖ

12 Kur Europos valia gintis?

LAISVĖS GYNĖJAI / VALDAS KILPYS

14 Bėgimu pagerbtas kritusiųjų už laisvę atminimas

RYŠIAI / VALDAS KILPYS

16 Ryšiai – tai organizacijos nervai. Profesionalų požiūris

KARO ŽINGSNIAI / SERŽAS ŠEVČENKA IR VILMA KIURĖ

18 Ukraina 2014 metais (2 dalis)

ISTORIJS RATAS / STASYS IGNATAVIČIUS

23 Prisimenant Lietuvos šaulių sąjungos atkuriamąją konferenciją

IŠMOKTOS PAMOKOS / EDUARDAS KLIMENKA IR GABRIELIUS E. KLIMENKA

26 Šiluma kaulų nelaužo, arba Apie šildančius įpročius žiemą

KIBERNETINIS SAUGUMAS / „NOD BALTIC“

30 Kaip nelikti ir be pinigų, ir be nakvynės: 5 svarbūs žingsniai prieš naudojantis apgyvendinimo platformomis

SPORTAS / VYTARAS RADZEVIČIUS

32 Trumpa Lietuvos ir sporto santykių istorija

VYTARAS RADZEVIČIUS

36 Ką rašė „Trimitas“?

f Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORIUS Vytaras Radzevičius
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė
KORESPONDENTAS Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠĖLIO NUOTRAUKA: Valdo Kilpio nuotraukoje – 2025 m. tarptautinis pagarbos bėgimas Vilniuje „Gyvybės ir mirties keliu“

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aurimas Navikas / CV narys
Augustas Žukauskas / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS komunikacijos skyriaus vedėja
Gabrielius E. Klimenka / šaulys
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Irena Šalaviejiienė / išėivijos šaulė

Autorių dėmesiui – medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuovę.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

KUKUTIS EINA Į → KNYGŲ MUGĘ

Ne

Taip

02.27 –
03.02
2025

 Vilniaus
knygų
mugė

LITEXPO

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGA 10-ĄJĮ KARTĄ DALYVAUS VILNIAUS KNYGŲ MUGĖJE

Tekstas:
VYTARAS RADZEVIČIUS

Vasario 27–kovo 2 dienomis Lietuvos parodų ir kongresų centre LITEXPO vyks didžiausias kasmetinis tarptautinis literatūrinis renginys Baltijos šalyse – Vilniaus knygų mugė. Per ketvirtį amžiaus mugė ne tik išaugo į svarbiausią Lietuvos skaitytojų literatūrinę šventę, bet ir tapo tikru kultūriniu centru, į kurį kasmet suplūsta dešimtys tūkstančių knygų mylėtojų. Jau dešimtus metus iš eilės Vilniaus knygų mugėje dalyvaus ir Lietuvos šaulių sąjunga.

2014 metais iniciatyviems Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-osios rinktinės Tauro kuopos 3-iojo būrio sesėms ir broliams Aurelijai Katkuvienei, Martynui Mickėnui, Dariui Čekanauskui kilo mintis, kad šauliškas idėjas reikia skleisti ir Vilniaus knygų mugėje. Prie idėjos įgyvendinimo svariai prisidėjo ir „Trimito“ komanda – Lolita Sipavičienė ir Valdas Kilpys.

Įdomu pastebėti, kad prie organizacijos ištakų ir istorijos stovėjo žymūs Lietuvos rašytojai Matas Šalčius, Antanas Vienuolis-Žukauskas, Juozas Tumas-Vaižgantas, Balys Sruoga, Vincas Krėvė-Mickevičius.

Pirmasis LŠS stendas Knygų mugėje nebuvo gausus eksponatų, tačiau sulaukė didelio susidomėjimo. Viskas buvo daroma dėl pasiaukojančio entuziazmo ir savanorystės. Finansavimo tam nebuvo.

Beje, prie LŠS stendo priėjusi Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasakė įkvepiančią frazę: „Visi mes esame šauliai!“

Šiais metais LŠS stende bus įrengtas dronų valdymo simulatorius, vyks išvykimo krepšio, taktinio pirmosios pagalbos rinkinio, LŠS dronininkų edukacijos. x

1

1

DRONININKŲ RENGIMAS ŠAULIŲ SAJUNGOJE: ATIDAROMOS SIMULIATORIŲ KLASĖS VISOJE LIETUVOJE

2

Tekstas ir nuotraukos: VALDAS KILPYS SAULIUSAJUNGA.LT

Lietuvos šaulių sąjunga įsigijo kompiuterinius simulatorius, skirtus apmokyti būsimiems FPV (angl. „First Person View“) dronų operatoriams. Per sausio mėnesį 40 simuliacinių darbo vietų komplektų bus parengti ir perduoti šaulių rinktinėms visoje Lietuvoje.

„Mūsų tikslas – visose Šaulių sąjungos rinktinėse veikiančias specializuoti bepiločių orlaivių pajėgumų vienetai. Kai kurios rinktinės tokius padalinius jau turi ir sėkmingai talkina Lietuvos kariuomenei pratybose, kitose rinktinėse jie – kūrimosi fazės. Labai svarbu šauliams suteikti įrangą, su kuria jie galėtų mokytis, praktikuotis tiek ruošdamiesi paremti Lietuvos kariuomenę, tiek taikos metu užduotims: talkinant policijai, valstybės sienos apsaugos ar priešgaisrinei gelbėjimo tarnyboms“, – sako Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. ltn. Gediminas Latvys.

Leidžiamas nuo 1920 m.

Lietuvos šaulių sąjunga siekia aprūpinti šaulius ne tik mokomosiomis klasėmis, bet ir bepiločiais orlaiviais: pernai organizacija šauliams rengti įsigijo 200 žvalgybinių dronų, šiais metais suplanuoti FPV ir fiksuoto sparno žvalgybinių dronų pirkimai.

1.-3. Lietuvos šaulių sąjunga įsigijo kompiuterinius simulatorius, skirtus apmokyti būsimiems FPV (angl. „First Person View“) dronų operatoriams. Per sausio mėnesį 40 simuliacinių darbo vietų komplektų bus parengti ir perduoti šaulių rinktinėms visoje Lietuvoje.

Šiuo metu Lietuvos šaulių sąjungoje daugiausia naudojami mažieji žvalgybiniai kopteriai ir FPV atakos dronai.

Išmokti valdyti žvalgybinius dronus yra gana paprasta – užtenka vos poros valandų praktikos. Valdyti FPV droną gerokai sudėtingiau: pirmam skrydžiui atlikti prie simulatoriaus tenka praleisti vidutiniškai apie 20, o kai kam prireikia ir 40 valandų.

„Šie dronai yra sunkesni, brangesni ir turi daugiau funkcijų. Valdymas sudėtingas, vairalazdė visiškai kitaip reaguoja nei, pavyzdžiui, žaidimo konsolės: dronas galingas, greitas, manevringas, vartosi per priekį, šonus. Tad prieš bandant skristi atvirame lauke reikėtų valdymo pasimokyti su simulatoriumi, – įsitikinęs Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-osios rinktinės šaulys Paulius. – Pavyzdžiui, aš prie simulatoriaus praleidau apie 200 valandų ir jau galiu praskristi su FPV dronu, bet vis dar nelabai greitai.“

Atsižvelgiant į karo Ukrainoje pamokas, pagrindinė FPV dronų paskirtis – taikinių

2

3

naikinimas, nors jie gali atlikti ir žvalgybines bei informacijos rinkimo užduotis. Priklausomai nuo taikinio dydžio, FPV dronai gali nešti įvairaus dydžio sprogmenis. Šiems dronams valdyti reikalingas ne tik valdymo pultas, bet ir specialūs akiniai – per juos pilotas mato tą vaizdą, kurį fiksuoja skrendančio drono kamera.

Pasak Šaulių sąjungos vado pavaduotojo, plėtoti bepiločių orlaivių mokomųjų klasių projektą visose rinktinėse nuspręsta atsižvelgiant į geruosius pavyzdžius: bepiločių orlaivių simuliacinės klasės jau yra įrengtos Pagėgiuose, LDK Kęstučio šaulių (Tauragės apskr.) 7-ojoje ir Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-ojoje rinktinėse.

Šiose rinktinėse mokomosiomis klasėmis naudojasi ne tik šauliai, bet ir moksleiviai. Pastariesiems įvaldyti bepiločių orlaivių skrydžius sekasi kur kas lengviau nei suaugusiesiems, nes mokomoji programa primena gerą kompiuterinį žaidimą.

„Pirmosios mokomosios klasės įrengtos padedant vietos verslininkams ir tapo

savotiškais bendruomenės, ypač jaunimo, traukos centrais, – sako plk. ltn. G. Latvys. Labai tikimės, kad tikslinė verslo parama tęsis, nes mūsų organizacijos galimybės yra ribotos. Norėdami užtikrinti šalies saugumą, savo ir savo artimųjų saugumą, visi turime suremti pečius pagal kiekvieno galimybes: vieni prisideda aukodami savo laiką apmokymams ir pratyboms po darbo bei savaitgaliais, o kiti priima sprendimą skirti finansinių resursų. Kiekvieno indėlis labai svarbus.“

Lietuvos šaulių sąjunga siekia aprūpinti šaulius ne tik mokomosiomis klasėmis, bet ir bepiločiais orlaiviais: pernai organizacija šauliams rengti įsigijo 200 žvalgybinių dronų, šiais metais suplanuoti FPV ir fiksuoto sparno žvalgybinių dronų pirkimai.

Dalį reikiamos įrangos šauliai įsigyja ir susikomplicuoja patys, mokosi pilotuoti bepiločius orlaivius, dalyvauja kitose Šaulių sąjungos veiklose savanorystės principu – skirdami tam laiką po darbo, studijų ar vietoje savaitgalio su šeima. x

DIDINAMAS FINANSAVIMAS LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGAI

Nuotrauka:
SRŽ. SP. K. KAVOLĖLIS / KAM

Krašto apsaugos ministerija ir Lietuvos šaulių sąjunga (LŠS) pasirašė biudžeto lėšų naudojimo sutartį. Ja perduodamos valstybės biudžeto lėšos, skirtos LŠS veiklai vystyti.

1

Kitais metais skiriamas finansavimas didės nuo 13,6 mln. eurų iki 20,7 mln. eurų. Nuoseklus finansavimo didinimas užtikrina ne tik augančios sąjungos narių skaičiaus kokybišką integraciją, bet ir suteikia galimybę organizacijai efektyviai įgyvendinti šiais metais patvirtintoje LŠS 2024–2035 metų veiklos strategijoje įtvirtintas strategines veiklos kryptis: stiprinti organizaciją, prisidėti prie valstybės gynybos, didinti visuomenės atsparumą ir valią priešintis.

„Visuotinė gynyba, jos įgalinimas – vienas didžiųjų šios kadencijos prioritetų. Norime stiprinti Šaulių sąjungos pasirengimą ne tik ginkluotai valstybės gynybai, bet ir visuomenės atsparumo ugdymui, pilietiškumo sklaidai. Kitais metais augs šaulių finansavimas: daugiau lėšų skiriame kariniam rengimui, visuomenės parengimui pilietiniam pasipriešinimui,

3

didiname šaudmenų, ginkluotės bei ekipuotės įsigijimą. Kuo stipresni šauliai, tuo stipresnė Lietuva“, – sakė krašto apsaugos ministrė Dovilė Šakalienė.

Kitąmet išaugęs LŠS finansavimas bus naudojamas organizacijos nariams ir visuomenei rengti pilietiniam pasipriešinimui, jaunimo pilietiniam ugdymui, kovinių šaulių būrių ir komendantinių LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetų rengimui ir aprūpinimui. Siekiant užtikrinti efektyvų LŠS narių rengimą skirtas papildomas 3 mln. eurų finansavimas Mokymų ir nekinetinių operacijų centrui atnaujinti.

„Esame dėkingi Krašto apsaugos ministerijai už visokeriopą paramą Lietuvos šaulių sąjungai. Už skirtas lėšas galime įsigyti ekipuotės, šaudmenų ir kitų šauliškoms pratyboms bei veikloms reikalingų priemonių, galime nuosekliai dirbti su jaunimu jaunųjų šaulių būreliuose, rengti stovyklas, vesti Pilietiškumo ir gynybos įgūdžių kursą devintokams visose šalies mokyklose, didinti šaulių gretas diasporoje. Visa tai darome, kad Lietuva būtų saugesnė“, – sakė Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Linas Idzelis.

Pilietiškumo ugdymui ir jaunųjų šaulių veikloms kitais metais Krašto apsaugos ministerija skiria 2,5 mln. eurų.

Bus tęsiamas 2022 metais inicijuotas Krašto apsaugos ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Lietuvos šaulių sąjungos bendradarbiavimas, kurio pagrindu Lietuvos šaulių sąjunga organizuoja trijų dienų Pilietiškumo ir gynybos įgūdžių kursus devintų klasių moksleiviams. Šiais mokslo metais projektas įgyvendinamas tarp visų šalies 9 klasės moksleivių.

Vienas svarbiausių ateinančių metų prioritetų LŠS finansavime yra karinis šaulių rengimas – tam numatyta 7 mln. eurų. Įsigyjant bepiločius orlaivius, ginkluotės atsargas, šaudmenis, termovizorius ir ryšių įrangą bus užtikrintas geresnis kovinių šaulių būrių ir komendantinių LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetų aprūpinimas, stiprinama sąveika su Lietuvos kariuomene pratybų metu. x

1. Sutartį pasirašė krašto apsaugos ministrė Dovilė Šakalienė ir LŠS vadas plk. ltn. Linas Idzelis.

1

STARTAVO PIRMASIS ŠAULIŲ ŠTABO DARBO KURSAS

1

Sausio pradžioje prasidėjo pirmasis Šaulių štabo darbo kursas, skirtas vadovaujančiam personalui rengti. Šio kurso tikslas – apmokyti šaulius, kurie krizės ar karo metu galėtų profesionaliai planuoti ir organizuoti šaulių operacijas ir taip sustiprinti Lietuvos šaulių sąjungos vienetų vadovavimo ir valdymo kokybę.

Šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. ltn. Gediminas Latvys pabrėžė šio kurso svarbą: „Tai vienas iš esminių kursų Šaulių sąjungos ir rinktinių štabuose tarnaujantiems šauliams. Kurse įgytos žinios leis užtikrinti geresnį vadovavimą ne tik taikos metu užduotims, bet ir kritinių situacijų metu ar rengiantis valstybės gynybai. Šauliai, baigę šį kursą, bus pasirengę vykdyti užduotis Karo komendantūrų štabuose, remiantis valstybės ir savivaldos institucijas.“

MOKYMO MODELIS: kursas vyksta taikant kombinuotą mokymo modelį, derinant nuotolinį mokymąsi teorinei medžiagai įsisavinti ir praktines pratybas žinioms įtvirtinti.

MOKYMO TURINYS

Kurso metu šauliai įgis žinių ir praktinių įgūdžių šiose srityse:

- Vadovavimo ir kontrolės pagrindai
- Štabo organizacija ir vaidmenys
- Karinių pasitarimų ir štabo dokumentų rengimas
- Treniruotės prieš operacijų vykdymą
- Sąveikos organizavimas ir mūšio ritmo valdymas
- Informacijos valdymas ir pasidalijimas su užsienio partneriais
- Ryšių palaikymas tarp vadaviečių

1. Sausio pradžioje prasidėjo pirmasis Šaulių štabo darbo kursas, skirtas vadovaujančiam personalui rengti.

PRAKTINĖS PRATYBOS IR BAIGIAMASIS ETAPAS

Šaulių štabo darbo kursas trunka apie 10 savaičių (iš viso 121 valanda). Prieš kvalifikacinį egzaminą organizuojamos 4–5 dienų taktinių operacijų planavimo pratybos, skirtos įgytoms žinioms įtvirtinti.

Šaulių sąjungos Mokymų ir nekinetinių operacijų centro viršininko pavaduotojas ats. plk. ltn. Svajūnas Papiliauskas pridūrė: „Šio kurso metu būsiamiems štabo darbuotojams suteikiama pakankamai teorinių žinių ir formuojami praktiniai įgūdžiai, būtini pareigoms štabuose vykdyti.“

Šis kursas žymi reikšmingą žingsnį Lietuvos šaulių sąjungos gebėjimų stiprinime, užtikrinant, kad organizacija būtų pasirošusi ne tik taikos metu užduotims, bet ir valstybės gynybos scenarijams. x

4

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOJE PRASIDĖJO 2025 M. KARINIO RENGIMO CIKLAS

1

Sausio 13 d. startavo keturias dienas trukęs mokomasis periodas visų lygių Šaulių sąjungos vadams – nuo skyriaus iki kuopos vado.

5

„Bendros regiono geopolitinės situacijos supratimas, LŠS veiksmų taikos, krizės ir karo metu ir sąveika su Karo komendantūromis, funkcinių sričių specialistų pranešimai mūšio valdymo, inžinerinės paramos, bepiločių orlaivių, kibernetinio saugumo ir rezistencijos klausimais yra šio renginio esmė. Panašaus pobūdžio mokomieji periodai yra organizuojami Lietuvos kariuomenės vienetuose, todėl gerąją praktiką norime panaudoti ir LŠS kariniame rengime“, – sakė Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. lt. Gediminas Latvys.

Atsižvelgiant į šaulių užimtumą, teorinės paskaitos suplanuotos vakarais, po darbo.

Po šių teorinių paskaitų visose rinktinėse sistemingai bus vykdomi padalinių kovinės parengties ir logistinio aprūpinimo patikrinimai, šauliai laikys ginklų valdymo testus ir taip pamažu bus pereita prie karinio rengimo praktikos. x

1. Mokymai visų lygių vadams – nuo skyriaus iki kuopos vado.

PASIRAŠYTA SUTARTIS SU GREITOSIOS MEDICINOS PAGALBOS TARNYBA

1

Senokai užsimezgsių draugystę ir bendrus darbus vainikavo Lietuvos šaulių sąjungos vado plk. lt. Lino Idzelio ir Greitosios medicinos pagalbos tarnybos vadovo Donato Paliulionio pasirašyta bendradarbiavimo sutartis.

„Kuo daugiau šaulių mokės teikti pirmąją medicinos pagalbą, tuo geriau bus visiems. Jei žmogus žino, kaip tai daryti, jis pasitikės savo jėgomis ir drąsiai išties pagalbos ranką kitam. Laikai neramūs, ir nežinome, kada tokių žinių, įgūdžių gali prireikti, todėl dabar pats geriausias laikas mokytis vieniems iš kitų“, – pabrėžė Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. lt. Linas Idzelis.

Šalys susitarė rengti bendrus mokymus, dalyvauti bendrose pratybose, kartu organizuoti konferencijas, mokslines diskusijas ir kitus akademinis renginius, bendradarbiauti kitose abiejų šalių svarbiose srityse, įskaitant abipusę pagalbą ekstremaliųjų situacijų metu.

1. Greitosios medicinos pagalbos mokymai.

Šauliai jau ne kartą dalyvavo Greitosios medicinos pagalbos tarnybos organizuojamose varžybose ir taktinės medicinos mokymuose, šauliai vieni pirmųjų atėjo į pagalbą prasidėjus koronaviruso pandemijai ir budėdavo Karštojoje koronos linijoje, o greitosios medicinos pagalbos specialistai nuolat geranoriškai dalijasi savo profesinėmis žiniomis su šauliais, kaip gelbėti žmonių gyvybes.

„Šis bendradarbiavimas yra puikus pavyzdys, kaip stiprindami partnerystę tarp skirtingų institucijų galime geriau pasiruošti veikti kritinėse situacijose. Lietuvos šaulių sąjunga ir Greitosios medicinos pagalbos tarnyba turi bendrą tikslą – rūpintis visuomenės saugumu ir gerove. Esame įsitikinę, kad šis susitarimas padės dar labiau užtikrinti operatyvų ir efektyvų reagavimą į įvairias situacijas“, – sakė Greitosios medicinos pagalbos tarnybos vadovas Donatas Paliulionis. x

6

ŠAUTUVAS AXMC: DIDELIS, GALINGAS IR TOLIAŠAUDIS

1

Tekstas ir nuotraukos:
VALDAS KILPYS

Baigiantis 2024-iesiems „Baltic Arms“ dėka šaulių ginklines papildė puikūs Jungtinės Karalystės kompanijoje „Accuracy International“ pagaminti šautuvai. Tai didesnio kalibro ir daugiau reikalų nuveikti galimybę teikiantys ginklai, kurie taikliųjų šaulių ir snaiperių rengimą kilsteli į kokybiškai naują lygmenį.

7

BRITIŠKI ŠAUTUVAI IŠ „ACCURACY INTERNATIONAL“ (AI)

Kompanija įkurta 1980 metais. Nuo pirmųjų metų buvo užsibrėžtas tikslas gaminti geriausius taikliojo šaudymo ginklus bendradarbiaujant su žinovais, ekspertais ir atsižvelgiant į jų rekomendacijas. Nepaėjęs nė penkeriems metams AI laimėjo Jungtinės Karalystės gynybos ministerijos sutartį dėl šautuvų L96AI. AI inžinierių sukurtas produktas – L96 – ginklų istorijoje tapo taktinių ginklų projektavimo lūžiu. Radikalčiai naujoviškai perkūrę ginklo ergonomiką britai nestokojo kontraktų su kitomis pasaulio valstybėmis, kurios savo kariuomenes norėjo apginkluoti itin kokybiškais toliašaudžiais šautuvais.

1991-aisiais Švedijos kariuomenėje atsirado AI gaminti PSG90 ir net Vokietijos kariuomenė užsakė nemenką kiekį britiškų G22. Žinant pačių Vokietijos ginklų gamintojų galimybes tai nemenkas pasiekimas. Jungtinės Karalystės kariuomenėje iki šiol vis dar naudojamas nemažas kiekis L115A3 (*The Long*) šautuvų.

Šiuo metu per 70 valstybių toliašaudžius ginklus perka iš AI. Nenuostabu, kad britai pastatė ginklų fabriką ir JAV. Žinant šios šalies rinką to nepadaryti būtų buvę kvaila. Kompanijos plėtra lėmė sprendimą pradėti gaminti ne tik koviniams veiksams, bet ir sportui skirtus šautuvus.

ĮSPŪDIS

Paėmęs į rankas šį ginklą pirmiausia supranti, kad jis gerokai sunkesnis nei įprasti taikliojo šaulio šautuvai. Tai solidus šautuvas, su kuriuo „dirba“ specialistai. Čia ne tas atvejis, kai sugriebiau ir padaręs porą šūvių jau galiu įsivaizduoti, kad kažką moku. Suprantama, šaudant tokiais ginklais daug lemia optiniai prietaisai, kuriuos komplektuojasi ginklo savininkas, tačiau ir pati „geležis“ šiuo atveju nėra eilinė ir įprasta. Pirmiausia dėl ginklo masyvumo.

Subjektyviai kalbant, visuomet turiu problemų dėl buožės reguliavimo, prisitaikymo prie savo kūno.

1. Šautuvas gerokai masyvesnis nei įprasti taikliojo šaulio ginklai.
2. Atlenkiami ginklo buožė ne tik šiuolaikiška, bet ir itin ergonomiška.
3. Ekspertų nuomone, šautuvas turi puikiai subalansuotą kompensatorių, prie kurio be vargo ir greitai galima tvirtinti ugnies slopintuvą ar kitą garsą / liepsną mažinantį įrenginį.

TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS

Kalibras .338 Lapua Magnum (gali būti keičiamas į .300Win mag arba .308 Winchester)

Ilgis 128 cm (atlenkta buožė)

Svoris 6,8 kg (be šovinių ir optikos)

Nuleistukas 1,5–2 kg

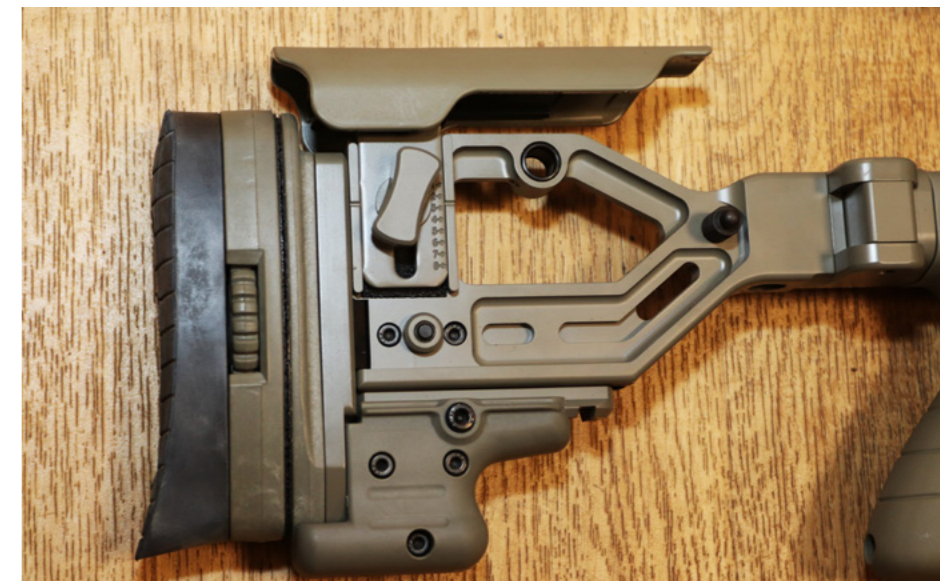
Dėtuvė 10 šovinių, dviem eilėmis

Bėgelis 2 x 80 Keyslot, 1 x 140 mm Keyslot

Kad ir kas ką sakytų, bet dažnas šautuvas, nepaisant to, kad deklaruojamos įvairiapusės prisitaikymo galimybės, vis vien lieka „svetimas“. Kažko pristinga, kažkas užsikerta, tai „pažandė“ per žema, tai buožės ilgis neatitinka. Šį kartą viskas idealu. Niekas nestringa, nebarška ir akis be vargo „pagauna“ šūvio liniją.

Kadangi šautuvas gali būti naudojamas su kelių kalibrų šoviniais, jis komplektuojamas su keliais vamzdžiais, kurie pasikeičia atsukus vos vieną varžtą ir į spynos dėžutę įdėjus adapterį, prie kurio tvirtinasi jau kito kalibro šovinių dėtuvė. Suprantama, reikia pakeisti ir pačią spyną, bet tai užima tik sekundes laiko.

Vertikalus ant guminio buožės pagrindo įtaisytas skriemulys puikiai reguliuoja jį pagal petį, o šone sumontuota rankenėle buožę galima pailginti / sutrumpinti. Kuo didžiausių komplimentų vertas ginklo saugiklis. Tai dešinėje pusėje, virš spynos, įtaisyta svirtelė, kuri blokuoja spyną. Svirtelė trijų padėčių: šaudymo, nuleistuko ir visos spynos blokavimo.

2

3

Beje, užlenkus buožę spynos užtaisymo „bumbulas“ lieka apgaubtas buožės, todėl net išoriškai mechaniškai ji fiksuojama itin patikimai. Dar vienas akcentas, didinantis ginklo saugumą, – spynos gale išlendant metalinė detalė, kurią šaulys aiškiai identifikuoja. Jei ginklas užtaisytas, tai matyti ir šauliui, ir aplinkiniams. Regis, mažmožis, bet svarbus.

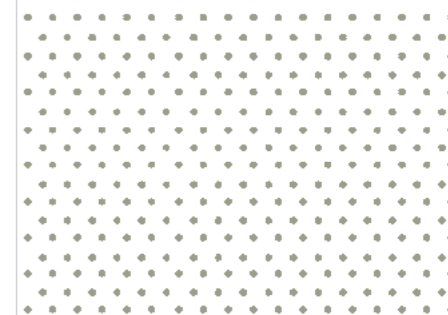
NE ŠAUTUVAS, O ŠAUDYMO SISTEMA

AXMC (*AX Multi Calibre*) nėra vien tik šautuvas, tai veikia vadintina prie užduoties pritaikoma sistema, kurioje viskas keičiama, adaptuojama ir pritaikoma. Šis ginklas yra vėlyvesnė ir patobulinta prieš tai buvusios AW sistemos tąsa.

AXMC serijos šautuvų pagrindą sudaro kompanijos laboratorijose išbandytas plieno lydinys, kuris epoksidiniu būdu sujungtas ir prisuktas prie kovinių bandymų patikrintos AI mechaninės dalies su rankena. AXMC yra naudotojo konfigūruojama, prie užduočių pritaikoma tolimo nuotolio snaiperių sistema, gaminama

308X7,62 NATO, 300 Winchester Magnum ir 338 Lapua Magnum. Galima įsigyti modifikaciją AX308, skirtą 308X7,62 NATO kalibro šoviniams.

Susižavėjimą kelia aukštos kokybės kuprinė, kuri komplektuojama drauge su ginklu. Naudotojas turi galimybę su ganėtinai sunkiu ginklu ir amunicija judėti savarankiškai. Užlenkus buožę šautuvas puikiai telpa į kuprinę ir nevaržo judesį. Vamzdis, priklausomai nuo vykdomos užduoties, keičiasi lengvai ir paprastai. Pakanka atsukti vos vieną varžtą. x

KUR EUROPOS VALIA GINTIS?

Dažnai, ypač po 2022 metų vasario 24 dieną prasidėjusios rusijos atviros karinės agresijos prieš Ukrainą, girdime nusiskundimų tuo, kad Europos Sąjunga (toliau – ES) neturi aiškios vizijos Ukrainos ir rusijos kare. Tad ši ir nedemonstruoja išreikštos valios padėti Ukrainai nugalėti rusiją ir taip išsaugoti tiek Ukrainos teritorinį vientisumą, tiek ir tarptautinę saugumo architektūrą, po Antrojo pasaulinio karo formuotą aplink tarptautinės teisės ir valstybių teritorinio vientisumo gerbimą.

Ši kritika atrodo pagrįsta, jeigu į ES žiūrėsime kaip į vientisą politinį ir kultūrinį darinį. Žiūrint globaliai – rusijos keliamo grėsmė yra didžiausia ir net egzistencinė ES atžvilgiu. Ne vienos šalies žvalgybos ekspertai pabrėžė, kad rusija, pasiekusi kad ir dalinius tikslus Ukrainoje ir likusi nenubausta, iki 2030 metų bus pasirengusi tiesioginei konfrontacijai su NATO ir ES. Nesunku nuspėti, kad tokia konfrontacija greičiausiai įvyktų prieš Baltijos šalis ir / arba Lenkiją. Naujai paskirtas ES gynybos ir kosmoso komisaras Andrius Kubilius 2024 metų lapkričio 20 dieną Berlyno saugumo konferencijoje citavo vieną gynybos ekspertą (nenurodytas konkretus asmuo), kuris teigė, kad rusija pagal perkamosios galios paritetą per ateinančius metus savo kariuomenei išleis daugiau, nei visos 27 ES valstybės narės kartu paėmus išleidžia gynybai. Pasak A. Kubiliaus, norint pakeisti šią tendenciją ir atgrasyti rusiją nuo pagundos išbandyti NATO ir ES ryžtą gintis,

reikia ne kapitalinio remonto, o „didžiojo sprogingimo“ (angl. „Big bang“). Tačiau kyla didysis klausimas: ar ES turi tokią valią, kuri sudarytų sąlygas šiam sprogingimui? Ar toliau bus gyvenama viltimi, kad JAV grįš į jai įprasto partnerio ir Europos saugumo garanto vaidmenį, kurį gerai apibūdina groteskas, kuriame teigiama, kad 200 milijonų amerikiečių gina 500 milijonų europiečių nuo 100 milijonų rusų.

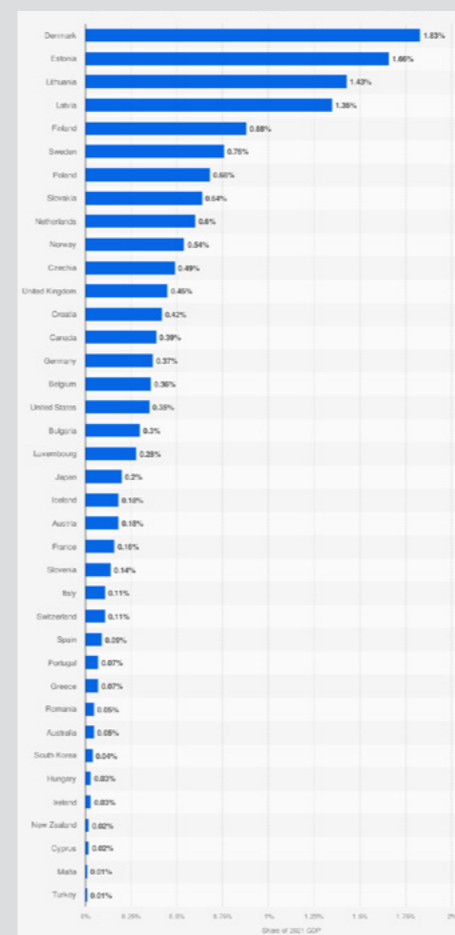
Norint atsakyti į ES valios gintis klausimą reikia sugrįžti prie to, kaip mes matome ES. Ar tikrai ES galime laikyti vientisu ir savarankišku dariniu, kuris nori ir gali ginti savo interesus? Kad atsakytume į šį klausimą, reikia pasirinkti konkretų, aiškiai pamatuojamą rodiklį, kuriuo remdamiesi galėtume daryti tam tikras išvadas. Gynybos ir saugumo bei paaštrėjusios rusijos grėsmės fone toks rodiklis gali būti paramos Ukrainai procentinė išraiška nuo atskirų ES šalių BVP (Žr. Priedas Nr. 1).

Kaip matome iš duomenų lentelės, kuri pateikta žemiau, – 10 aktyviausiai Ukrainą remiančių šalių 10-uką sudaro išskirtinai Baltijos jūros regiono šalys, kurioms rusijos gėsmė yra labiausiai apčiuopiama. Vienintelė išimtis tarp šių 10-ies šalių yra Nyderlandai, kurie taip pat procentaliai nuo savo BVP skiria ženkliai paramą Ukrainai. Tačiau ši šalis tam turi labai gerą priežastį – 2014 metais rusai virš Ukrainos Donecko srities numušė iš Amsterdamo į Malaiziją skrendantį keleivinį lėktuvą, kuriame skrido daugiau nei 200 keleivių, kurių didžioji dalis buvo Nyderlandų piliečiai... Taigi, ši išimtis tik patvirtina taisyklę. Ką jums tai parodo? Ogi tai, kad kad ir kaip norėtume ar netgi buvome įtikėję, jog idealai ir bendros vertybės gali būti ta jungtis, kuri nulemia tarptautinius santykius ir politiką, tačiau taip nėra, tai yra mitas. Kad ir kaip norėjome gyventi Francio Fukuyamos „istorijos pabaigos“ iliuzijoje, tačiau laikas parodo, ypač kritinėse situacijose, kad „realpolitik“ vis dar yra ta varomoji jėga, kuri lemia valstybių pasirinkimus. Taigi, kaip matome iš pateiktų duomenų, kuo toliau nuo Ukrainos – tuo mažesnė procentinė paramos (su nežymiomis išimtimis) dalis yra skiriama Ukrainos gynybai paremti.

Tekstas: KAROLINA KINDERYTĖ

Nors dažnai kritikuojame tokį Vakarų Europos valstybių požiūrį, panagrinėję platesnį kontekstą pamatysime, kad kitoje situacijoje – masinėje emigrantų krizėje Pietų Europos ir Balkanų šalyse, kai šios šalys bandė spręsti šią problemą ES lygmeniu – Baltijos šalys ir kitos regiono ar labiau nutolusios nuo šios problemos šalys taip pat, švelniai tariant, nerodė didelės iniciatyvos padėti Pietų Europos šalims. Nors abu šie pavyzdžiai yra gerokai labiau kompleksiški ir turi daug kitų sluoksnių, aiškiai galima konstatuoti, kad šalys, visų pirma, prioritetizuoja savo, o ne bendras „europines“ darbotvarkes ir vertybes. Taigi, į klausimą dėl Europos valios gintis galima atsakyti taip, kad pačios Europos šalys turi valią ginti savo interesus įvairiomis priemonėmis, tačiau problema yra ta, kad visos tos Europos šalys turi atskirą suvokimą apie joms kylančias grėsmes ir jų egzistencinius prioritetus. Ispaną prie Gibraltaro būtų tikrai nelengva įtikinti, kodėl jam reikia mokėti didesnius mokesčius, jog būtų atremta rusijos grėsmė. Ir dėl to būtų sunku jį kaltinti, ypač pažiūrėjus į mūsų šalies kontekstą: apsižvalgykime aplink Lietuvoje ir pagalvokime, ar daug yra patenkintų mokesčių didinimu dėl gynybos finansavimo? Rudenį startavo stipriai išreklamuotas „Gynybos fondas“, į kurį piliečiai gali pervesti savanorišką paramą Lietuvos kariuomenei. Sausio mėnesio pradžios duomenimis, „Gynybos fondo“ įplaukos – mažiau nei 80 tūkstančių eurų**. Suma nėra įspūdinga ir nedemonstruoja didžiulio noro aukoti dėl savo saugumo. Kodėl likusi Europa turėtų norėti labiau?

Tokioje situacijoje susiduriame su dilema. Ar situaciją „taisyti“ ir bandyti suvienodinti bendrą grėsmių suvokimą visoje ES imantis skubių bendrų veiksmų? Ar tokioje situacijoje kokie nors bendri, greitai ir radikalūs veiksmai išvis yra įmanomi? Panašių bandymų bent jau politinių deklaracijų lygmenyje jau girdėjome. Nesunkiai galime prisiminti Vokietijos kanclerio Olafo Scholzo pasakytą garsiąją kalbą Bundesvere – „Zeitenwende“ (liet. lūžio taškas), kurioje Vokietijos kancleris pabrėžė, kad būtini radikalūs pokyčiai gynybos finansavime ir Vokietijos politikoje rusijos atžvilgiu.

1. Pasaulio šalių parama Ukrainai nuo 2022 m. sausio 24 d. iki 2024 m. birželio 20 d., išreikšta procentais nuo BVP (matuojant pagal 2021 m. BVP).

Šaltinis - <https://www.statista.com/statistics/1303450/bilateral-aid-to-ukraine-in-a-percent-of-donor-gdp/>

Po beveik trejų metų iš „Zeitwende“ įgyvendinimo liko tik kitas skambus terminas – „šolcinti“ – šnekėti viena, o daryti kita... Ar tai reiškia, kad dėti pastangas šia kryptimi yra bergėdžia? Greičiausiai – ne, nes net mažiausias teigiamas tokio didžiulio darinio judesys tinkama linkme gali duoti didelį efektą (šiuo metu ES BVP siekia per 17 trilionų eurų, kas yra apie 9 kartus daugiau nei rusijos BVP), ypač jei tie resursai būtų sumaniai paskirstyti. Bet tai palikime ES valstybių vadovams ir naujam ES Gynybos ir kosmoso komisarui A. Kubiliui, kuris dės pastangas, kad tai įvyktų.

Kita strategija – priimti situaciją tokią, kokia dabar yra, ir atsispirti nuo jos. Jei „didžiojo sprogingimo“, kurį nori pasiekti A. Kubilius, įgyvendinimas ES lygmeniu nėra garantuotas – galime atsiremti į ten, kur esame. Čia tinka lietuviškos mįslės išmintis: „Kur pasaulio vidurys? – Ten, kur pats stoviu.“ Taigi, jei norime greito proveržio ir nedviprasmiškų garantijų – reikia atsiremti į save. Tačiau nereikia būti ir „vienui vieniems“. Jau anksčiau aptarėme, kad Baltijos jūros regione (patikslinant: tarp Baltijos, Skandinavijos šalių ir Lenkijos) gynybos ir požiūrio į rusiją klausimais nuomonės ir veiksmai, kurių yra imamasi, – išskirtinai sutampa. Visos šios šalys jaučia grėsmę iš rusijos, visos jos ėmėsi nedviprasmiškų veiksmų stiprindamos savo ginkluotąsias pajėgas, visos jos užima principingą poziciją Ukrainos gynybos atžvilgiu ir visos priklauso NATO. Galima pamanyti, kad visas šias šalis gina NATO 5-asis straipsnis, ir galima prie to sustoti. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad pats NATO 5-asis straipsnis nepareigoja kitų narių nedelsiant imtis konkrečių veiksmų. NATO 5-ajame straipsnyje yra rašoma, kad kitos NATO šalys „gali nedelsdamos imtis tokių priemonių, kurios joms atrodo tinkamos, tam, kad būtų atkurta tarptautinė tvarka“***. Nors egzistuoja ir detalūs planai, ko NATO šalys turėtų imtis, pavyzdžiui, rusijos atžvilgiu, jei ji panaudotų agresiją prieš atskiras NATO šalis, tačiau 5-asis straipsnis neturi imperatyvaus pobūdžio sutarties šalims ir palieka joms galimybę spręsti tai, kokios, jų nuomone, yra tos „būtinios priemonės“. Taigi, parama gali pasireikšti nebūtinai taip greitai ar tokia forma, kurios mes tikimės.

Tokiame kontekste iš istorijos iškyla Lietuvos tarpukario veikėjo Kazio Pakšto kelta „Baltoskandijos“ federacijos idėja, kurioje siekta politinės ir kultūrinės Baltijos ir Skandinavijos šalių integracijos su tikslu sukurti federacinę valstybę, kuri būtų pakankamai stipri jėga, ekonomine ir karine galia per daug neatsilieikanti ir nuo Sovietų Sąjungos bei nacistinės Vokietijos. Nors ši idėja tarpukariu nesulaukė reikiamo palaikymo (gal ir todėl, kad buvo kiek per

daug ambicinga – norėta, kad tai būtų bendra federacinė valstybė su bendru valstybės vadovu monarchu...), šiais laikais panašiam regioniniam formatui, kuriame galėtų būti ir stipri regioninė galia – Lenkija, yra daug palankesnės sąlygos. Visos šios šalys jau dabar priklauso NATO ir visos, išskyrus Norvegiją, kartu ir ES narės. Stiprindamos savo bendradarbiavimą, ypač karinėje plotmėje, šios šalys galėtų ne konkuruoti, o tiesiog papildyti NATO užpildydamos tas spragas, kurias palieka minėtas 5-asis straipsnis. Bendrai šių šalių blokas sujungtų apie 70 milijonų gyventojų, kurie sukuria apie 2,7 trilijono dolerių BVP (t. y. daugiau nei rusijos). Beveik identiškas grėsmių suvokimas, geografinis artumas ir bendri interesai gali sudaryti sąlygas greitesniems nei ES ar NATO lygmeniu reikiamiems pokyčiams ir padidinti šių šalių saugumą ir galimybes apsiginti rusijos grėsmės akivaizdoje. Toks ar panašus regioninis bendradarbiavimas suteiktų ir stipresnę poziciją ES bei NATO lygmeniu, kas potencialiai galėtų leisti tikėtis ir paramos atskiroms iniciatyvoms iš kitų ES ir NATO bloko šalių. Kazio Pakšto vizijai įgyvendinti dar niekada nebuvo tokios palankios sąlygos kaip dabar. Tam reikia tik VALIOS.

Apibendrinant, bendra Europos šalių valia gintis yra ribota dėl išsiskiriančių interesų ir grėsmių suvokimo, tačiau net riboti bendri veiksmai ES ar NATO lygmeniu gali duoti didelį efektą kritiniuose ES regionuose ar jos kaimynystėje. O regioninio bendradarbiavimo srityje, bent trumpajame periode, slypi didesnis potencialas. Kol politinė vadovybė spręš šiuos klausimus – mes galime vykdyti šauliškus priesakus ir taip stiprinti Europos apgimamumą. x

*tarptautinių santykių teorija, kuri teigia, kad valstybės tarptautinėje erdvėje veikia racionaliai, remdamosi savo interesais, atsižvelgdamos į esamą situaciją. Tai prieštarauja konstruktyvizmo srovei, kuri išpopuliarėjo pasibaigus šaltajam karui, teigiančiai, kad tarptautiniai santykiai yra formuojami atsižvelgiant į tarptautinę teisę, bendras vertybes, žmogaus teises ir susitarimus.

**<https://kam.lt/valstybes-gynybos-fondas/>

***https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_110496.htm?selectedLocale=en

1

BĖGIMU PAGERBTAS KRITUSIŲJŲ UŽ LAISVĘ ATMINIMAS

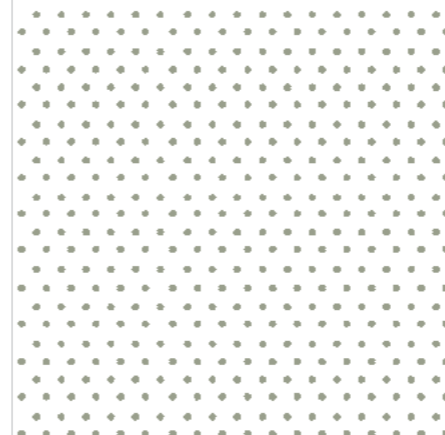
9

Tekstas ir nuotraukos:
VALDAS KILPYS

1. Šaulių kolonos priekyje tradiciškai buvo nešamos ne tik LŠS, bet ir svečių vėliavos.

Prie Antakalnio kapinių sutiktas šaulys bėgikas iš Mažeikių atviravo, kad be tarptautinio pagarbos bėgimo „Gyvybės ir mirties keliu“ neprasideda metai. „Dalyvauju šiame bėgime jau penkioliktą kartą ir nežadu sustoti“, – tvirtino jis. Jo teigimu, namie sieną puošia visi atminimo medaliai, kuriuos gauna kiekvienas, įveikęs trasą.

Organizatorių teigimu, šiemet bėgime dalyvavo apie 8 000 bėgikų. Trasos ilgis – devyni kilometrai, ji apima miesto gatves nuo Antakalnio kapinių iki Televizijos bokšto. Bėgime dalyvavo Lietuvos ir sąjungininkų kariai, policininkai, ugniagesiai, pasieniečiai, šauliai, moksleiviai ir studentai, sportininkai profesionalai ir mėgėjai.

Bėgikai startuoja nuo Antakalnio kapinių, kur amžinojo poilsio atgulė prie Televizijos bokšto žuvę laisvės kovotojai. Šauliai šiame bėgime dalyvauja itin aktyviai. Po simbolių karių šūvių, kuriais pradedamas bėgimas Vilniaus gatvėmis, pasileidžia įvairiaspalvė besišypsančių žmonių minia, kurioje nepastebėti mūsų organizacijos marškinėlių neįmanoma. Žaliuoja iš tolo.

Kiekvienas bėgimas – tai nuotykis. Šiųmečių bėgikų būryje išsiskyrė Vilniaus ir Kauno ugniagesiai gelbėtojai, kurie trasą įveikė apsirengę visą ugniagesio aprangą. Sunkūs, nedegantys kostiumai ir šalmi nėra tinkamiausias apdaras bėgti, tačiau kiek teko patirti, nė vienas startavęs gelbėtojas iš trasos nepasitraukė. Buvo galima sutikti ir su visa ekipuote bėgančių karių, nestigo su šarvinėmis liemenėmis bėgančių sportininkų.

2

3

Kaip ir kiekvienais metais, trasą įveikė giminingų organizacijų atstovai iš Estijos ir Latvijos. Pasak Pilietinio ugdymo skyriaus vedėjos Sandros Vasiliauskienės, kuri koordinuoja iš užsienio atvykusius sportininkus, kaimynai iš gretimų valstybių noriai dalyvauja šiame bėgime. „Ne kartą teko girdėti, kad tiek latviai, tiek estai mums pavydi tokio renginio. Čia sportas ir atmintis puikiai dera, ir tiek vadovai, tiek patys dalyviai noriai atvyksta į Vilnių pagerbti kritusiųjų už laisvę“, – pasakojo S. Vasiliauskienė.

Organizatorių teigimu, šiemet bėgime dalyvavo apie 8 000 bėgikų. Trasos ilgis – devyni kilometrai, ji apima miesto gatves nuo Antakalnio kapinių iki Televizijos bokšto. Bėgime dalyvavo Lietuvos ir sąjungininkų kariai, policininkai, ugniagesiai, pasieniečiai, šauliai, moksleiviai ir studentai, sportininkai profesionalai ir mėgėjai.

Prieš bėgimą Antakalnio kapinėse buvo padėta gėlių ant žuvusių laisvės gynėjų kapų, po finišo gėlių padėta prie Televizijos bokšto memorialinės sienos. x

2. Kritusiųjų už laisvę atminimas pagerbtas padedant gėlių.

3. Sostinės šauliai praeivius džiugino ūpą keliančiomis dainomis ir skanduotėmis.

RYŠIAI – TAI ORGANIZACIJOS NERVAI. PROFESIONALŲ POŽIŪRIS

Tekstas: VALDAS KILPYS

Nepriklausomai nuo vykdomų užduočių, mūsų organizacijos galimybės sužinoti, koordinuoti veiklą yra vienas iš raktinių aspektų, lemiančių sėkmę. Pastaruoju metu šiai sričiai skiriama nemažai dėmesio ir pastangų. Nusprendėme pakalbinti šios srities profesionalus apie tendencijas ir laukiančius iššūkius.

PRADĖKIME NUO BULVIČIAUS

Šiuolaikinės kariuomenės įvairiose sferose yra pasiekusios įvairių patobulinimų, tačiau ryšiai kaip buvo, taip ir liko viena iš svarbiausių sričių, be kurių pergalė neįmanoma. Anuometis Vytauto Didžiojo universiteto karinio valstybės rengimo lektorius gen. št. mjr. Vytautas Bulvičius savo knygoje „Karinis valstybės rengimas“ 1939 metais skyriuje „Ginkluotosios jėgos“ rašo, kad „ryšiai yra kariuomenės nervai. Su jų pagalba vadai įsakinėja valdiniams ir gauna iš valdinių pranešimus; greta veikiančios kariuomenės dalys susižino tarpusavyje; įvairios ginklų rūšys bendradarbiauja, siekdamos vieno tikslo“.

Ryšų priemonės tarpukario kariuomenės strategas skirsto į dvi rūšis: gyvasias (pėsti, raiti, važiuoti pasiuntiniai, šunys, karveliai) ir techniškas (telefonas, telegrafas, radijo telefonas, radijas, šviesos aparatai, marškos, skydeliai, raketos, spalvoti dūmai, švilpukai, sirenos, prietaisai pranešimams svaidyti).

10

Malonu pažymėti, kad trimitas [instrumentas] priskiriamas prie „techniškųjų“ ryšio priemonių. Dabartyje tai papildė ir simboline prasme. Šaulių žurnalas „Trimitas“ iš tiesų atlieka šaulių „susižinojimo“ funkciją.

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ SISTEMŲ ADMINISTRATORIUS VLADIMIRAS LIAPINAS: UŽTIKRINSIME RYŠIO VEIKIMĄ BET KURIAME ŠALIES KAMPELYJE

Dar karo Ukrainoje pradžioje nuskambėjo žinia, kad Elonas Muskas besiginantiems ukrainiečiams pateikė „Starlink“ ryšį. Regis, tai svarbus akcentas šiuolaikinių konfliktų kontekste?

Išties. Karo metu ryšių infrastruktūra yra trikdoma visais įmanomais būdais, todėl ryšio priemonių, nepriklausančių nuo vietinės infrastruktūros ir vietinių tiekėjų, turėjimas yra didelis privalumas. Juolab kad palydovinį ryšį dar ir nėra paprasta trikdyti.

Kalbant apie mūsų organizaciją – kuo jis mums naudingas?

„Starlink“ terminalų ryšys papildo mūsų duomenų perdavimo priemonių sąrašą. Turėdami alternatyvų galime lanksčiau užtikrinti ryšį įvairiose pratybų ar užduočių situacijose.

Bet pristatinėdamas šį amerikiečių produktą minėjote ir trūkumus...

Signalų perdavimas radijo bangomis turi savų trūkumų – ryšio kokybei turi įtakos oro sąlygos, ryšiui su palydovais reikalingas atviras dangaus skliautas, tad miškingoje vietovėje arba tarp aukštų statinių ryšio kokybė bus prastesnė. Reikia įvertinti, ar perduodamų (išsiunčiamų) duomenų spartos pakaks pagal numatomą ryšio paskirtį – palydovinio ryšio, kaip ir mobiliojo, duomenų išsiuntimo sparta dažnai yra prastesnė nei gavimo dėl naudojamų ryšio priemonių spinduliavimo galios apribojimų. Taip pat reikia nepamiršti, kad šie įrenginiai skleidžia radijo signalus ir spinduliuoja šilumą, dėl to gali būti aptikti specialiomis priemonėmis.

Bendra situacija dėl ryšio LŠS: kur link judame? Kaip prie sąveikos tobulinimo prisideda centralizuota valdymo sistema?

Organizuojant ryšį svarbu užtikrinti, kad jis būtų greitas ir patikimas, o perduodama informacija – tiksli ir naudinga. Įsigyjama palydoviniais, laidinių technologijų, mobiliojo ryšio ir radijo signalų sprendimais užtikrinsime ryšio veikimą praktiškai bet kuriame šalies kampelyje, o su situacijos suvokimo sistema sieksime efektyvaus informacijos perdavimo, apdorojimo ir pateikimo.

RYŠININKAS ARTŪRAS SKORULSKAS

Puikiai žinote šaulių patirtis pratybose tobulinant ryšio galimybes. Gal galite papasakoti apie bendrą situaciją šioje srityje? Su kokiais didžiausiais iššūkiais yra susiduriama vykdant užduotis?

Ryšiai yra „centrinė nervų sistema“ valdymo grandinėje, todėl šauliams, pasirinkusiems šią specializaciją, keliami ypatingi uždaviniai. Tai darbas, kuriame nedaug vadinamosios romantikos, o veikiau nestinga nuobodžios rutinos. Specialistų, galinčių vykdyti šią veiklą, nėra daug, ne visi pabandę apsisprendžia toliau eiti šiuo keliu. Taigi, mano manymu, didžiausia problema yra gerų specialistų skaičius. Juos reikia ugdyti, mokyti.

Ar nėra taip, kad ryšio srityje laimi tas, kuris daugiausia investuoja? Kitaip tariant, „kariauja“ pinigai...

Ryšiai, kaip disciplina, susideda iš dviejų dedamųjų.

a) Technologinė. Tai, suprantama, kainuoja. Kuo tobulesnė technika, tuo saugiau galima jaustis, tuo produktyviau perduodama informacija, kurią lengviau gali panaudoti galutinis gavėjas. Bet kiekviena technologija turi ribas: sudėtingesnes technologijas lengviau paveikti įvairiomis priemonėmis, jos jautresnės techniniams gedimams, ilgesnis išsiskleidimo ar atstatymo po poveikio laikas.

b) Kvalifikacinė. Čia būtina šaulių motyvacija. Reikia siekti išmanymo ir tobulumo. Ryšininkas, kuris turi daugiau žinių ir gali plačiau matyti sprendinių erdvę, pasieks geresnių rezultatų su paprastesne technologija nei su brangiausiais įrenginiais.

Mano manymu, svarbesnė būtų žmogiškoji arba šauliškoji kvalifikacinė investicija. Svarbu protingos, inovatyvios idėjos, pinigų, manau, atsiras...

Žmonių svarba užtikrinant patikimą ryšį – kaip matote situaciją mūsų organizacijoje?

Kaip ir kalbėjau prieš tai, šaulys specialistas (iš didžiosios raidės) yra svarbiausia ryšio užtikrinimo priemonė.

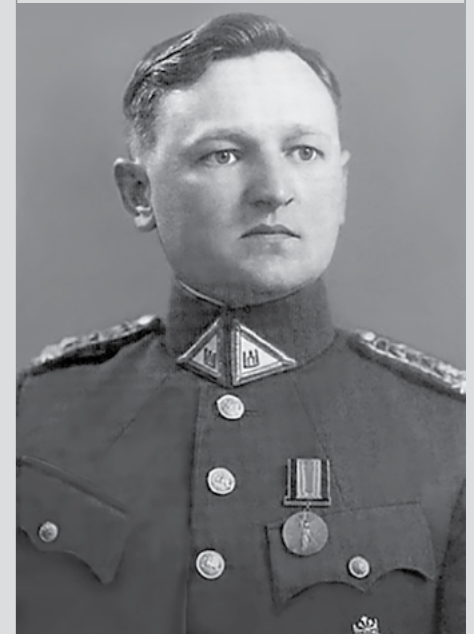
Išlaikyti specialistus, išmanančius žmones šioje specializacijoje, mažinti šaulių kaitą – tai prioritetas uždavinys. Geras, stabilus ryšys yra ilgalaikio įdirbio rezultatas.

Gal domėjotės Ukrainos patirtimi? Ko galime pasimokyti?

Deja, tiesiogiai neteko pabūti Ukrainoje, tačiau tendencijas seku. Pagrindinė problema sietina su ryšio ir ryšio operatorių saugumu, slaptumu bei technologiniu ryšių vystymu naudojant šiuolaikines ryšio priemones. Situacijos suvokimo sistemos (organizacijoje pradėtas vystyti TAK sistemų projektas), decentralizuotas skaitmeninių ryšio priemonių bei duomenų perdavimo būdų testavimas labai padeda užtikrinant patikimą ryšį įvairiuose lygmenyse.

Gal klausimas ir juokingas (ypač klausiant ryšininko, kuris įvaldęs šiuolaikines technologijas), tačiau ar nesusiduriame su keistu paradoksu, kai vėl kaip alternatyvą derėtų prisiminti ir senus, patikrintus komunikavimo būdus: slėptuves, raštelius, analoginį kodavimą ir t. t. Ne veltui sakoma – jei žinia išėjo į „skaitmeną“ ar į „orą“, vadinasi, ji jau ne vien tavo, bet ir kažkieno...

Klausimas labai rimtas. Pasikartosiu, mano nuomone, ryšiuose svarbiausia kvalifikacinė dedamoji. Kai atsiranda supratimas, kaip sistemos veikia, kokios galimos trikdymo priemonės, atsiranda „stabdis“ technologijų atžvilgiu. Kiekviena technologija pažeidžiama, bet koks šifravimas gali būti dešifruotas, todėl senųjų principų (analoginių kodavimų, koordinacinių šifravimų, griežtų saugos procedūrų), kaip papildomų saugos priemonių įvedimas, yra būtinas. Galimas priešininkas yra labai aukštos kvalifikacijos, todėl pasitikėti tik technologija – neatsakingas požiūris. Slėptuvių, raštelių, pasiuntinių ir kitų netechnologinių priemonių įsisavinimas ir panaudojimas yra ir turi būti būtinos ryšininko rengimo disciplinos. x

Šiuolaikinės kariuomenės įvairiose sferose yra pasiekusios įvairių patobulinimų, tačiau ryšiai kaip buvo, taip ir liko viena iš svarbiausių sričių, be kurių pergalė neįmanoma.

1. Ekspertų teigimu, skaitmeninių technologijų įsivyravimas ryšių srityje sietinas ir su pavojais.

2. Vytautas Bulvičius knygoje „Karinis valstybės rengimas“ ryšiams skiria didelį dėmesį.

UKRAINA 2014 METAIS IŠŠŪKIAI IR IŠBANDYMAI. II DALIS

JANUKOVYČIAUS GALAS

11

„Trimitas“ tęsia straipsnių ciklą apie Ukrainos įvykius 2014 metais. Jį parengė Ukrainos karo veteranas Seržas Ševčenka ir plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šaulė Vilma Kiurė.

1. Prabangi Viktoro Janukovyčiaus vila Mežigorjė kaimelyje netoli Kyjivo.

2. V. Janukovyčius prieglobstį rado Rusijoje.

PREZIDENTAS VIKTORAS JANUKOVYČIUS IR REGIONŲ PARTIJOS VAIDMUO 2014-ŪJŲ PAVASARĮ.

2014-ųjų pavasaris – tai metas, kai Viktoras Janukovyčius, pasprukęs Ukrainos prezidentas, ir Regionų partija, kadaise šalyje dominavusi politinė jėga, atsidūrė didžiųjų politinių ir socialinių permainų epicentre. Po Orumo revoliucijos Maidane 2013–2014-aisiais, Janukovyčiaus pabėgimo į Rusiją ir Krymo aneksijos, kurią įvykdė rusų kariai, buvusio prezidento ir jo partijos vaidmuo atsidūrė naujame kontekste. Daugelis klausimų liko neatsakyti: kaip Regionų partija paveikė 2014 metų pavasario įvykius ir kokį vaidmenį tuose įvykiuose atliko pats Janukovyčius?

JANUKOVYČIAUS PABĖGIMAS IR JO POLITINĖ IZOLIACIJA

Viktoras Janukovyčius, Ukrainos prezidentas nuo 2010 metų, buvo nuverstas po masinių protestų Maidane 2014-ųjų vasarį. Vasario 22-osios naktį jis pabėgo iš Kyjivo, paliko „Mežigorjės“ rezidenciją, primenančią prabangos muziejų. Iš pradžių Janukovyčius slapstėsi rytinėse Ukrainos srityse, bet netrukus kirto sieną ir atsidūrė Rusijoje, kur gavo politinį prieglobstį.

Jo pabėgimas tapo ne tik jo prezidentavimo, bet ir visos valdžios sistemos, sulipdytos apie Regionų partiją, kracho simboliu. Būdamas Rusijoje, Janukovyčius padarė keletą pareiškimų, kuriuose tai, kas vyko Ukrainoje, vadino „valstybiniu perversmu“, ir tvirtino, kad išlieka teisėtas prezidentas. Tačiau jo žodžiai turėjo vis mažiau įtakos buvusiems partijos bendražygams. Daugelis jų arba nuo jo nutolo, arba suskubo įtvirtinti savo pozicijas naujoje politinėje tikrovėje.

REGIONŲ PARTIJA: SKILIMAS IR NAUJOS STRATEGIJOS PAIEŠKOS

Regionų partija ilgus metus buvo pagrindinis Janukovyčiaus instrumentas. Jį nuvertus, ši politinė jėga pateko į sudėtingą situaciją. Įvykiai Maidane atskleidė partijos nepajėgumą reaguoti į iššūkius, o jos glaudūs ryšiai su Rusijos elitu tapo visuomenės nepasitikėjimo priežastimi.

2

REGIONŲ PARTIJOS VEIKSMAI UKRAINOS RYTUOSE

Ukrainos rytuose, ypač Donecko ir Luhansko srityse, buvę Regionų partijos nariai aktyviai dalyvavo įvykiuose, vykusiuose prieš gincluotą konfliktą. Jų veiksmai buvo prorusiškų mitingų organizavimas. Buvę partiniai funkcionieriai aktyviai palaikė protestus, nukreiptus prieš naują valdžią Kyjive. Kai kada teikė finansinę ir organizacinę paramą prorusiškiems aktyvistams.

Mėginimai išsaugoti įtaką per vietinius elitus. Regionų partijos atstovai siekė užimti svarbius postus naujosiose prorusiškose valdžios struktūrose, taip pat ir pasiskelbusiose „DNR“ ir „LNR“.

Parama Rusijos agresijai. Kai kurie buvę partijos lyderiai atvirai pasisakė už Rusijos įsikišimą. Pavyzdžiui, O. Cariovas tapo viena svarbiausių figūrų separatistų judėjime, aktyviai bendradarbiaudamas su rusų kuratoriais. »

3

JANUKOVYČIAUS SANTYKIAI SU RUSIJA IR JO VAIDMUO AGRESIJOJE

Persikėlęs į Rusiją Janukovyčius buvo aktyviai naudojamas rusų propagandoje. Jis ne kartą pasirodė Rusijos televizijos kanaluose, kur naująją Kyjivo valdžią vadino nelegitimia ir pareiškė, kad Rusija privalo „apginti rusakalbius“ Ukrainos rytuose.

2014 metų kovą jis netgi kreipėsi į Vladimirą Putiną prašydamas karinės intervencijos, kas tapo viena iš dingsčių aneksuoti Krymą ir pradėti destabilizaciją Donbase.

Tačiau Janukovyčiaus įtaka Ukrainos įvykiams buvo minimali. Jo figūra tapo veikiau Rusijos vadovybės instrumentu nei realiu lyderiu. Dauguma buvusių bendražygių nuo jo nutolo, laikydami jį politiniu „toksišku aktyvu“.

KODĖL REGIONŲ PARTIJA NEIŠTENGĖ IŠSAUGOTI ĮTAKOS

2014 metų pavasarį tapo akivaizdu, kad Regionų partija prarado turėtą galią. Taip nutiko dėl toliau išvardytų priežasčių.

Partinės vertikalės krachas:

Janukovyčiui pabėgus partija neteko centrinės valdžios. Tai atvedė prie jos skilimo į lokalias grupes, puoselėjusias savo interesus.

Visuomenės nepasitikėjimas:

Daugumai ukrainiečių Regionų partija siejosi su korupcija, prievarta ir ekonomikos krize.

Naujos politinės realijos:

Po Orumo revoliucijos Ukrainoje susiformavo naujos politinės jėgos, o prorusiškos retorikos populiarumas išblėso.

REZULTATAI IR 2014-ŪJŲ PAVASARIO ĮVYKIŲ PALIKIMAS

2014-ųjų pavasarį V. Janukovyčius ir Regionų partija iššvaistė savo įtaką politiniam Ukrainos gyvenimui. Janukovyčiaus pabėgimas ir partijos skilimas akivaizdžiai liudijo krachą sistemos, kurią jis statė daugelį metų. Tačiau jų vaidmens įvykiams, susiklosčiusiems šalies rytuose, negalima

nuvertinti. Kai kurie buvę Regionų partijos nariai tapo aktyviais separatistinio judėjimo dalyviais, o pats Janukovyčius toliau tarnavo rusų propagandai.

2014-ųjų pavasario įvykiai visiems laikams pakeitė Ukrainos politinį žemėlapi, atskleidė, kad nacionalinės ir pilietinės savimonės augimas ir visuomenės nepasitikėjimas valdžia politinių institutų silpnumo fone gali tapti svarbių permainų katalizatoriumi.

CHARKIVAS

2014-ųjų pavasarį Charkivas, stambiausias miestas Ukrainos rytuose, atsidūrė prorusiškų jėgų ir proukrainietiškių aktyvistų priešpriešos epicentre. Miestas, kuris istoriškai buvo kultūrinis ir ekonominis tiltas tarp Ukrainos ir Rusijos, tapo svarbiu kovos už Ukrainos teritorinį vientisumą placdarmu. Įvykiai, nutikę Charkive, akivaizdžiai parodė, kad iš užsienio provokuojama destabilizacija gali būti sustabdyta tikta dėl ryžtingų politinio elito veiksmų ir pilietinės visuomenės palaikymo.

Nors per suvažiavimą Charkive skambėjo šūkiu apie vieningą Ukrainą, rusų gubernatorių dalyvavimas aiškiai parodė, su kokia Ukraina siekiama vienybės.

3.-4. Prorusiška „penktoji kolona“ Charkive 2014 m. pavasarį mėgino organizuoti perversmą. „Vikipedija“

5. Ukrainos specialiosios pajėgos buvo gerai pasirengusios. „Vikipedija“

4

5

POLITINĖ SITUACIJA CHARKIVE 2014 METŲ PRADŽIOJE

Po Orumo revoliucijos ir V. Janukovyčiaus pabėgimo prorusiškas nuotaikas Charkive ėmė aktyviai kaitinti išorinės jėgos ir prorusiška „penktoji kolona“. Mieste, kaip ir daugelyje rytinių Ukrainos regionų, jautėsi įtampa, susijusi su socialiniais ir kultūriniais nesutarimais tarp skirtingų gyventojų grupių. Prorusiška propaganda per visuomenės informavimo priemones ir Kremliaus organizuotų agitatorių tinklus Ukrainos viduje mėgino pasitelkti šituos nesutariusius konfliktui eskaluoti.

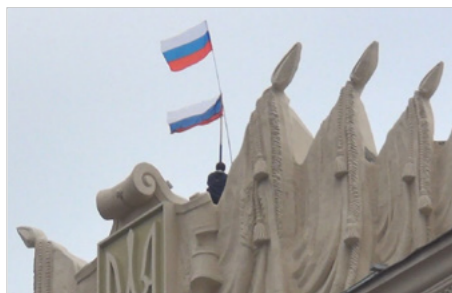
Svarbų vaidmenį politiniame miesto gyvenime atliko Charkivo meras Henadijus Kernesas ir M. Dobkinas, buvęs Charkivo srities gubernatorius ir tuo metu Aukščiausiosios Rados deputatas. Abu politikai buvo aktyvūs Regionų partijos nariai, o po revoliucijos tapo pasipriešinimo naujai Kyjivo valdžiai simboliais. 2014-ųjų pavasarį jie užėmė garbingą poziciją: viešai pasitraukė nuo separatizmo, bet jų pareiškimai ir veiksmai dažnai buvo vertinami kaip prorusiškų idėjų palaikymas.

„PIETRYČIŲ FRONTAS“

2014 metų vasario 22 dieną Charkive įvyko suvažiavimas, pavadintas „Pietryčių frontu“, kurį surengė prorusiški politikai ir aktyvistai. Jį inicijavo M. Dobkinas, Henadijus Kernesas ir pietryčių Ukrainos regioninių elitų atstovai. Suvažiavimo tikslas buvo pademonstruoti naujosios Kyjivo valdžios nepripažinimą ir pareikšti apie Ukrainos federalizacijos būtinybę.

Į suvažiavimą, pavadintą „Pietryčių frontu“ ir apkaišytą didžiulėmis Georgijaus juostomis (koloradkėmis) „didžiojo tėvynės karo“ stiliumi, rinkosi delegatai iš Donecko, Luhansko, Dnipropetrovsko, Chersono ir Charkivo. Taip pat ir valstybinės regiono administracijos atstovai, Sevastopolio meras ir (dėmesio!) rusiškieji Rostovo prie Dono, Voronežo ir Belgorodo gubernatoriai!

Nors per suvažiavimą Charkive skambėjo šūkiu apie vieningą Ukrainą, rusų gubernatorių dalyvavimas aiškiai parodė, su kokia Ukraina siekiama vienybės. »

6

6

Per suvažiavimą skambėjo kvietimai stiprinti regionų autonomiją, ginti rusų kalbą ir ekonominį savarankiškumą.

Tada tapo visiškai akivaizdu, koks didžiulis Kremliaus indėlis į šalies supriešinimą.

Reikia pasakyti, kad už iš pirmo žvilgsnio simpatiškus „federalizacijos“ ir „autonomijos“ slypėjo apgaulingi spąstai, nes prorusiškos jėgos suteikė šiems lozungams visiškai kitą prasmę, nesujusią nei su laisve, nei su savivalda, nei su apsisprendimu. „Federalizacija ir autonomija“ tapo tam tikru eufemizmu, slepiančiu separatistų siekį įkurti prorusiškus anklavus Ukrainos viduje, politinius ir teritorinius Kremliaus centrus, turinčius įtakos Ukrainos vidaus reikalams.

Tačiau mėginimas suburti regionus po antiukrainietiško lozungų skėčiu žlugo. Dauguma suvažiavimo dalyvių nusprendė atvirai nekonfliktuoti su Kyjivu. Suvažiavimas tapo veikiau simboline akcija, kuri nesulaukė tolesnės plėtros. Tai tapo vienu pirmųjų signalų prorusiškoji pozicijų silpnėjimui netgi tradiciškai lojaliuose regionuose.

CHARKIVO APSKRITIES ADMINISTRACIJOS UŽGROBIMAS IR TRISPALVĖ VIRŠ MIESTO

2014 metų kovo 1 dieną prorusiški aktyvistai Charkive surengė masinę protesto akciją. Minios žmonių su vėliavomis ir šūksniais „Rusija! Rusija!“ plūstelėjo prie Charkivo apskrities administracijos. Grupė agresyvių dalyvių šturmavo pastatą ir iškėlė virš jo Rusijos vėliavą.

Šie veiksmai sukėlė euforiją tarp prorusiškoji aktyvistų, tačiau jie neįstengė išlaikyti pastato kontrolės. Tą pačią dieną teisėsaugos darbuotojai ir proukraiškiečiai aktyvistai

6

pradėjo tvarkos atkūrimo operaciją. Jau po kelių valandų trispalvė buvo nukelta, o šturmavusieji pastatą – sulaukyti. Šis epizodas tapo ryškiu pavyzdžiu to, kaip staigus reagavimas gali užkirsti kelią tolesnei eskalacijai.

KODĖL CHARKIVAS NETAPO „ANTRUOJU DONECKU“?

Prorusiškoms jėgoms nepavyko užgrobti miesto dėl kelių svarbių faktorių. 2014-ųjų pavasarį Ukrainos saugumo tarnyba ir milicija Charkive buvo ypač pasirengusios.

Po Charkivo apskrities administracijos užgrobimo buvo suimtos dešimtys aktyviausių šturmo dalyvių, kas demoralizavo prorusiškas jėgas. Charkivo visuomenė, daugybė studentų, verslininkų ir inteligentų pasipriešino separatistų idėjoms. Į proukraiškiečius mitingus rinkosi tūkstančiai žmonių, sudariusių stiprią priešpriešą rusiškoms nuotaikoms. Nepaisant dvejojos retorikos, H. Kernesas ir M. Dobkinas nesiryžo paremti atviro pasipriešinimo Kyjivui. Jie padarė nuolaidų revoliuciniam Kyjivui ir susitarė, kad jų įtaka bus išsaugota, jeigu jie liausis palaikyti separatizmą. Jie iš esmės siekė išsaugoti valdžią ir stabilumą mieste. Dėl to, skirtingai nei Donecke ir Luhanske, į Charkivą nebuvo atgabentas didelis kiekis ginklų ar Rusijos samdinių. Tai labai apribojo konflikto eskalacijos galimybes.

ĮVYKIŲ EIGA 2014-ŪJŲ VASARĄ

Nepavykus užgrobti Charkivo apskrities administracijos, prorusiškos jėgos toliau rengė mitingus ir provokacijas. Tačiau jų aktyvumas pamažu sumenko. Ukrainos teisėsaugos darbuotojai atliko daugybę

operacijų sulaukydami separatistinio judėjimo lyderius ir aktyvistus, kas dar labiau susilpnino jų pozicijas.

2014-ųjų vasarą tapo akivaizdu, kad Charkivas netaps „Novorosijos“ dalimi, nepaisant visų prorusiškoji jėgų pastangų. Miestas ir toliau buvo svarbus ekonominis bei kultūrinis Ukrainos centras, nors politinė ir socialinė padėtis išliko sudėtinga.

ĮVYKIŲ REZULTATAI

Įvykiai Charkive 2014-ųjų pavasarį tapo pavyzdžiu to, kaip miestas, atsidūręs prie chaoso ribos, sugebėjo išsaugoti taiką ir stabilumą. Ryžtingi Ukrainos pareigūnų veiksmai, aktyvus visuomenės vaidmuo ir atsargi vietinio elito politika neleido separatistams užgrobti miesto. Charkivas, atlaikęs sudėtingą periodą, išliko Ukrainos dalis, išsaugodamas savo reikšmę kaip didelis mokslinis, ekonominis ir kultūrinis centras. x

4.-5. Prorusiški provokatoriai virš Charkivo savivaldybės iškėlė rusų vėliavą, tačiau netrukus riaušininkai buvo suguldyti darniomis gretomis.

6. Būten Charkive futbolo sirgaliai sukūrė plačiai paplitusį garsųjį šūkį, kuriame Putinas vadinamas vyrišku lytiniu organu.

1

PRISIMENANT LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS ATKURIAMĄJĄ KONFERENCIJĄ

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS
LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas

1989 m. gruodžio 18 d. įvykusiame LŠS Laikinosios tarybos ir LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės išplėstiniame posėdyje, be kitų klausimų, buvo iškelta mintis, šalyje atsikūrus keliolikai šauliškoji padalinių, organizuoti Lietuvos šaulių sąjungos atkuriamąją konferenciją, kurios metu išrinkti LŠS Centro valdyba ir jos pirmininką, patvirtinti Statutą ir organizacijos veiklos gaires ir kartu Lietuvos visuomenei paskelbti apie jau atkurtą ir veikiančią Lietuvos šaulių organizaciją.

Posėdyje buvo nutarta konferenciją šaukti vasario 15–16 dienomis ir kartu paminėti 71-ąsias Lietuvos Nepriklausomybės Akto metines. Prasidėjo kruopštus ir įtemptas pasiruošimo konferencijai darbas. Jau 1990 m. sausio 3 d. LŠS Laikinosios tarybos pirmininko pavaduotojas kultūrai Vytautas Zenkus ir LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės narys Erikas Heidrikis (tarpukario šaulys) susitiko su „Žinijos“ draugijos („Žinija“ buvo užėmusi istorinio Šaulių sąjungos pastato II aukštą ir namo priestate turėjo salę) direktoriumi Zenonu Kamarūnu ir pateikė raštišką prašymą dėl salės LŠS atkuriamajai konferencijai ir patalpų būsimajai LŠS Centro valdybai. Sausio 4 d. jau atsikūrusiems ir beatsikuriantiems šaulių padaliniams buvo išsiųstas aplinkraštis apie numatomą konferenciją ir nurodymu LŠS Laikinajai tarybai atsiųsti konferencijos delegatų sąrašus. Tą pačią dieną buvo išsiųstas kvietimas LŠS Tremtyje (su šia lšeivijos lietuvių šaulių organizacija glaudus ryšis buvo užmegztas 1989 m. rugpjūčio mėn.) Centro valdybos pirmininkui Mykolui Abariui ir LŠST rinktinių bei kuopų nariams dalyvauti LŠS atkuriamos konferencijoje.

Tos dienos LŠS Laikinosios tarybos posėdyje buvo patvirtintas Tarybos pirmininko Romo Zykaus parengtas kreipimosi į Lietuvos žmones projektas ir organizacijos veiklos kryptys, Tarybos atsakingasis sekretorius Stasys Ignatavičius pateikė pradinį LŠS Statuto projektą ir kviečiamų svečių sąrašą, pirmininko pavaduotojas organizaciniams reikalams Valdemaras Leonavičius posėdžio dalyvius supažindino su žiniasklaidai parengtais informaciniais straipsniais apie artėjančią konferenciją. Sausio 10 d. LŠS Laikinoji taryba raštu kreipėsi į Kauno miesto LDT Vykdomojo komiteto pirmininką Alfonsą Gaputį prašydama iki vasario 15 d. [iki LŠS atkuriamosios konferencijos] suteikti patalpas LŠS Centro valdybos būstinei »

12

2

[„Žinijos“ draugija atmetė LŠS Laikinosios tarybos prašymą dėl patalpų LŠS Centro valdybai motyvuodama, kad jau daug metų išlaiko patalpas iš savo lėšų ir ne kartą jos buvo remontuojamos ir rekonstruojamos], S. Nėries gatvei grąžinti istorinį LŠS įkūrėjo Vlado Putvinskio pavadinimą ir Valstybinio istorijos muziejaus [Vytauto Didžiojo karo muziejaus vardas muziejui buvo grąžintas 1990 m. sausio 29 d.] sodelyje atstatyti V. Putvinskio biustą [biustas buvo atstatytas ir pašventintas 1990 m. vasario 16 d., gatvei pavadinimas grąžintas tik 1990 m. spalio 24 d. po ilgų „kovų“ su tuometine miesto valdžia]. Sausio 25 d. LŠS Laikinosios tarybos išplėstiniame posėdyje buvo patvirtintas LŠS Statuto projektas, uniformos modelis [uniformos buvo siuvamos „Mados“ siuvykloje siuvėjo Jono Jungaičio pagal 1935 m. buvusios šauliškos pilkos spalvos uniformos aprašus, kuriuos pateikė Istorijos muziejaus darbuotojas, šaulys Arvydas Pociūnas. Medžiaga buvo piršta iš „Litkso“ fabriko, sagas ir ženklus atsiuntė LŠST Centro valdybos pirmininkas Mykolas Abarius ir LŠST Trakų rinktinės pirmininkas Algirdas Zenkus.

Iki konferencijos buvo pasiūta 10 uniformų, iš viso pirmųjų pilkų šauliškų uniformų buvo pasiūta 18 vnt. Mano žiniomis iki šių dienų išliko tik viena – Vytauto Didžiojo karo muziejuje galite pamatyti LŠS Garbės sargybos kuopos vado Sauliaus Slavinsko uniformą, su kuria jis buvo 1991 m. sausio mėn. ginant Parlamentą] ir įsteigta propagandos-ideologijos komisija, kurios pirmininku buvo paskirtas žurnalistas Gediminas Jankus. Sausio 30 d. įvykusiame LŠS Laikinosios tarybos posėdyje, likus vos 2 savaitėms iki konferencijos, Tarybos

pirmininkas R. Zykus pateikė prašymą atleisti iš pareigų [dėl darbo LPS Kauno skyriaus taryboje]. Patenkinus šį prašymą, Tarybos pirmininku buvo išrinktas S. Ignatavičius, posėdžio metu buvo pasiskirstyta konferencijos organizavimo ir pravedimo darbai: už visą organizacinį darbą ir koordinavimą – S. Ignatavičius, už dalyvių registravimą – Algimantas Ragelis, už svečių apgyvendinimą – Juozas Remeikis, už dalyvių maitinimą – V. Zenkus, už garbės sargybos sudarymą ir renginio apsaugą – Liutauras Katilius [pirmasis Kauno šaulių būrio pirmininkas] ir Marius Sinkevičius, vėliavomis rūpintis pavesta Gintarui Linkui. Tos dienos posėdyje buvo pristatytas ir į LŠS Laikinąją tarybą kooptuotas vilnietis Aleksandras Bendinskas.

Jau vasario 1 d. įvyko kitas LŠS Laikinosios tarybos ir LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės išplėstinis posėdis, kuriam pirmininkavo naujasis Tarybos pirmininkas S. Ignatavičius. Šio posėdžio metu buvo nutarta į konferenciją pakviesti „Kauno tiesos“, „Respublikos“, „Vasario 16-osios“, „Mažosios Lietuvos“ ir „Gimtojo krašto“ korespondentus, kviešti Sąjūdžio, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, jaunalietuvių, Lietuvos Laisvės Lygos, Tautininkų sąjungos, Demokratų partijos, Socialdemokratų partijos, Krikščionių demokratų partijos, „Caritas“, Neolituanų, skautų, ateitininkų ir dvasininkijos atstovus. Iki konferencijos išplėstiniai LŠS Laikinosios tarybos ir LŠS atkūrimo iniciatyvinės grupės posėdžiai vyko dar vasario 6, 8, 12 ir 14 dienomis, kol galop buvo sudėlioti visi taškai ant „i“ ir pasiruošta konferencijai. Konferencijos išvakarėse buvo baigtas tapyti Vlado Putvinskio portretas ir Šaulių sąjungos ženklas, kurie kabojo konferencijos salėje [visgi „Žinijos“ draugija leido konferencijai pasinaudoti sale, įgarsinimu bei apšvietimu ir skyrė LŠS Centro valdybai vieną kambarį – dabar „Trimito“ redakcija], buvo išleistas paskutinis [4] „Šaulių archyvo“ [buvo leidžiamas A. Ragelio, Valdo Bieliūno ir Algirdo Kodelsko pastangomis] numeris su straipsniais „LŠS susikūrimas“, „Šaulių sąjungos likvidavimas“, „Šaulių sąjungos atkūrimas tremtyje“ ir „LŠS atsikuria Lietuvoje“, o „Vasario 16-oji“ konferencijai išleido priedą, kuriame buvo daugybė ideologinių straipsnių: „Lietuvos šaulių sąjungos susikūrimas“, „Ar tapsime tautinės idėjos puoselėtojai“, „A. Smetonos žodis Šaulių sąjungos dvidešimtmečiui“, „Atkurta Šaulių sąjungai – ideologinį pagrindą“, „Šaulių sąjungos atkūrimas tremtyje“ ir „Šauliai ir tautinė kultūra“. Paskutiniame posėdyje buvo visiškai apsispręsta į LŠS Centro valdybos pirmininko pareigas kelti A. Bendinsko kandidatūrą. Niekas tuomet nežinojome ir negalėjome patikrinti jo „padailintos“ biografijos ir to, kad jau gegužės 21 d. teks su juo atsiseikinti už Išeivijos šaulių lėšų

nuslėpimą. Vasario 15 d. nuo pat ankstyvo ryto prie „Žinijos“ draugijos salės rinkosi šauliai ir svečiai. Šauliams buvo išduodamos LŠS Atkuriamosios konferencijos dalyvių vardiniai mandatai, svečiams – kvietimai. Į konferenciją atvyko šauliai iš Kauno, Vilniaus, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Telšių, Marijampolės, Varėnos, Kelmės, Prienų, Skuodo, Gargždų, Zapyškio, Ežerėlio ir Skriaudžių. Į salę įnešus šauliškas vėliavas, sugiedojus „Tautišką giesmę“ ir Tylos minute pagerbus už Lietuvos laisvę žuvusius ir Gulago lageriuose mirusius šaulius, LŠS Laikinosios tarybos pirmininkas Stasys Ignatavičius pasiūlė pirmininkaujantiu išrinkti A. Bendinską, balsų skaičiavimo komisiją, sekretoriatą [A. Ragelis ir G. Jankus] ir patvirtinti konferencijos darbotvarkę ir reglamentą. Registracijos komisijos pirmininkas V. Bieliūnas informavo apie dalyvių skaičių ir atvykusius svečius.

Po įvadinės dalies pirmininkaujantis A. Bendinskas į sceną pakvietė Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Varėnos skyriaus chorą, kurio nariai pasveikino konferencijos dalyvius ir padainavo keletą patriotinių dainų. Pirmasis šaulius pasveikino LŠST Centro valdybos pirmininkas M. Abarius, kuris perskaitė LŠST Garbės pirmininko prof. Vaidievičiaus Andriaus Mantauto [V. Putvinskio vaikaičio] sveikinimo raštą [prieš konferenciją LŠS Laikinoji taryba buvo gavusi LŠST Vilniaus šaulių rinktinės Kanadoje pirmininko Juozo Šiaučiulio, Simo Kudirkos šaulių kuopos Niujorke pirmininko Kęstučio Miklo, LŠST Centro valdybos moterų vadovės Anelės Kirvaitytės, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės Čikagoje pirmininko Alfonso Paukštės, Karaliaus Mindaugo šaulių kuopos Monrealyje pirmininko Augusto Mylės, Juozo Daumanto šaulių kuopos Los Andžele pirmininko Juozo Pažeros, Geležinio Vilko šaulių kuopos Džilonge, Australijoje pirmininko Stasio Lipčiaus, Trakų šaulių rinktinės pirmininko A. Zenkiaus, Margirio šaulių rinktinės Australijoje pirmininko Balio Kryžanausko, Nemuno jūrų šaulių rinktinės Čikagoje pirmininko Edmundo Vengiansko ir kitų Išeivijos šaulių padalinių vadovų sveikinimus] ir A. Bendinskui įteikė paskutinio tarpukario Lietuvos šaulių sąjungos vado plk. Prano Saladžiaus sidabrinį šaulio ženklą [vėliau, po A. Bendinsko pašalinimo, ilgai teko „pakovoti“, kol šis ženklas grįžo į Šaulių sąjungą – dabar jis Vytauto Didžiojo karo muziejuje], kuris pagal testamentą turėjo būti perduotas pirmajam Lietuvoje atkurtos Šaulių sąjungos vadui.

Po Išeivijos šaulių pirmininko sveikinimo konferencijos dalyvius sveikino V. Putvinskio vaikaitis Rimantas Pūtvis, Šaulių sąjungos įkūrėjo Mato Šalčiaus dukterė Raminta Šalčiūtė-Savickienė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas

Balys Gajauskas, Lietuvos demokratų partijos pirmininkas Saulius Pečeliūnas, Lietuvos tautininkų sąjungos pirmininkas Rimantas Smetona, korporacijos „Neo Lithuania“ pirmininkas Juozas Enčeris, Vytauto Didžiojo karo muziejaus skyriaus vedėjas Algirdas Juozapas Markūnas, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio, jaunalietuvių, skautų, „Caritas“, Lietuvos Laisvės Lygos, Lietuvos krikščionių-demokratų partijos ir Lietuvos politinių kalinių gelbėjimo komiteto atstovai. Pagal patvirtintą konferencijos darbotvarkę pranešimus skaitė A. Bendinskas [apie tautos pasipriešinimo istoriją], S. Ignatavičius [apie Šaulių sąjungos istoriją ir dabartį], A. Ragelis [apie Šaulių sąjungos ideologiją] ir V. Zenkus [apie tautos auklėjimą ir kultūrą]. Po pietų pertraukos konferencijos dalyviams buvo pateikti LŠS Įstatų [Įstatai Lietuvos Respublikos Ministrų Taryboje buvo patvirtinti 1990 m. kovo 23 d. nutarimu Nr. 78], Statuto ir Kreipimosi į LTSR Aukščiausiąją Tarybą projektai. Kreipimesi buvo reikalaujama pripažinti neteisėtą Lietuvos šaulių sąjungos likvidaciją ir grąžinti iki 1940 m. birželio 15 d. turėtą Šaulių sąjungos turtą.

Konferencijos patvirtintame pirmajame atkurtos LŠS Statute buvo kalbama, kad „LŠS yra tautinė-kultūrinė visuomeninė organizacija. Ji tvarkosi demokratiniais pagrindais. LŠS nėra politinė partija ir nepriklauso jokiai partijai. LŠS tikslas – Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas ir gynimas“. Konferencijai patvirtinus LŠS Įstatus ir Statutą bei priėmus kitus dokumentus, buvo pradėti rinkimai į LŠS Centro valdybą, LŠS Koordinacinę tarybą [LŠS Centro valdybos pagalbinė institucija], Garbės teismą, Kontrolės komisiją ir Šaulių žvaigždės ordino tarybą. Kandidatų sąrašai buvo sudaryti LŠS Laikinosios tarybos posėdyje prieš konferenciją, todėl pirmininkaujantis A. Bendinskas pasiūlė balsuoti už jau paruoštus sąrašus. Tačiau priešitaraujant [daugumai vilniečių] konferencijos delegatams dėl kandidatų, buvo nutarta balsuoti už kiekvieną kandidatą atskirai. Į LŠS Centro valdybą buvo išrinkti: Aleksandras Bendinskas – pirmininkas, Juozas Remeikis [pašalintas 1990 m. gegužės 3 d. už biografijos duomenų nuslėpimą] – pirmininko pavaduotojas, Stasys Ignatavičius – atsakingasis sekretorius ir Algimantas Ragelis – išdininkas. Už atskiras veiklos sritis atsakingais išrinkti – Vytautas Zenkus, Gediminas Jankus, Ovidijus Bernatonis, Valdas Bieliūnas, Aleksas Pašilis, Juozas Kavaliauskas, Vytautas Jančiauskas, Leonas Šilingas, Raminta Šalčiūtė-Savickienė ir Antanas Valaitis. Į LŠS Koordinacinę tarybą išrinkti – Algirdas Kodelskas, Viktoras Rudžianskas, Marius Sinkevičius, Linas Jakštas, Vytautas Milvydas, Gintaras Linkus [pašalintas 1990 m. gegužės 3 d. už biografijos duomenų nuslėpimą],

3

Remigijus Žičkevičius, Gintaras Dabrišius, Vytautas Kaminskas, Remigijus Maliauskas, Leonas Šilingas ir Žilvinas Razminas. Į LŠS Garbės teismą išrinkti – Juozas Armonaitis – pirmininkas, nariai – Erikas Heidrikis, Klemensas Poderis, Vytautas Kučickis ir Vincas Urbonavičius [visi tarpukario šauliai]. Kontrolės komisiją išrinkti buvo patikėta LŠS Centro valdybai. LŠST Centro valdybos pirmininkas Mykolas Abarius konferencijoje buvo išrinktas LŠS Garbės pirmininku. Vasario 16-osios rytą šauliai rinkosi Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Tą dieną iškilmingai buvo atidengtas paminklas Žuvusiems už Lietuvos laisvę, kuriam šauliai akmenis rinko Klaipėdos ir Varnių vietovėse [reikėtų paminėti, kad akmenų rinkimo akcijoje dalyvavę šauliai gavo vardinius kvietimus dalyvauti Vasario 16-osios iškilmių renginiuose]. Taip pat buvo atidengti ir pašventinti iškilniausių Lietuvos žmonių biustai, tarp kurių biustas ir LŠS įkūrėjui, ideologui ir pirmajam viršininkui Vladui Putvinskiui. Prie šio biusto šauliai išsiriavo su savo vėliavomis. Minėjimo metu kalbėjo LPS Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, LKP pirmininkas Algirdas Mykolas Brazauskas, naujasis LŠS pirmininkas A. Bendinskas, LŠST pirmininkas M. Abarius, LPS Seimo nariai, tuometinės Vyriausybės ir Kauno miesto vadovai. Šauliai padėjo vainikų prie atidengto paminklo ir V. Putvinskio biusto, prie kurio 14 šaulių davė priesaiką.

Reikėtų paminėti, kad 1989 m. pabaigoje ir 1990 m. pradžioje LŠS Laikinosios tarybos nariai į šaulių padalinių atkuriamuosius susirinkimus vykdavo su pirmąja LŠS vėliava ir susirinkimuose būdavo priesaikos davimo ceremonija.

Bene masiškiausia tuo metu priesaikos davimo ceremonija įvyko 1990 m. gegužės 5 dieną, kai daugiau kaip 200 šaulių prie Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos rūmų organizavo mitingą LR Aukščiausiąjai Tarybai ir Vyriausybei remti [už šaulių paramą susirinkusiems padėkojo Aukščiausiosios Tarybos sekretorius Liudvikas Sabutis], pražygiavo Gedimino prospektu iki Katedros, kur šv. Mišias aukojo ir naujasis vėliavas pašventino monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas. Po šv. Mišių ir vėliavų pašventinimo šauliai iškilmingai rikiuote nužygiavo į Gedimino pilies aikštelę, kur ir įvyko priesaikos ceremonija. Priesaikos tekstą skaitė ir naujuosius šaulių organizacijos narius palaimino kunigas Robertas Grigas. Tą vakarą sovietinės informacinės programos „Vremia“ metu buvo parodytos ištraukos iš šaulių renginio Vilniuje. Ypač pagiežos diktoriaus negailėjo komentuodamas šaulių priesaiką – šauliai buvo įvardyti atgimusiaisia smogikais ir neonacistais... x

1.- 3. Lietuvos šaulių sąjungos atkuriamosios konferencijos akimirkos.

ŠILUMA KAULŲ NELAUŽO, ARBA APIE ŠILDANČIUS ĮPROČIUS ŽIEMĄ

13

Kai norime sušilti, ieškome kokio būsto, ugnies ar šiltų drabužių. Tačiau ir pats kūnas generuoja šilumą, todėl yra gyvybiškai svarbu sudaryti sąlygas, kad kūno skleidžiama šiluma duotų didžiausios naudos.

1.-2. Šalčiui iliustruoti - Perito Moreno ledynas Argentinoje.

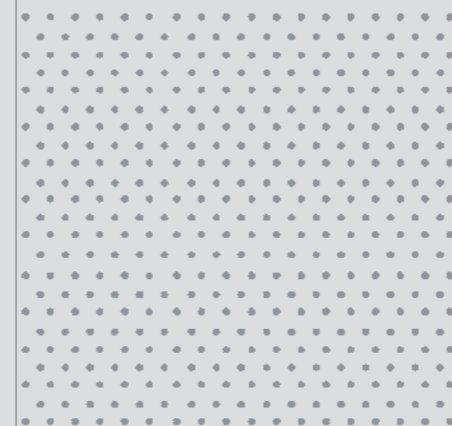
Tekstas:

**EDUARDAS KLIMENKA,
GABRIELIUS E. KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA**

Nuotraukos:

VYTARAS RADZEVIČIUS

Dažnas iš vaikystės atsinešta atsiminimą, kaip atėjus žiemai tėvai prirengdavo storiausiais megztiniais ir kailiniais, nors viso labo ruošėsi tik šiukšles išnešti į šalia namo stūksantį konteinerį. Ginkdie, kad tik tas vaikas nesusūaltų!

2

Tačiau paradoksalu, taip apmuturiuotas vaikas dar greičiau peršaldavo, nes pirmas refleksas vos tik išėjus iš buto buvo nusirišti šaliką [nes ką kiemo draugai pagalvos!] ir prisiegti bent vieną sluoksnį iš dešimties. Daugelis norom nenorom šį įprotį prisirengti per daug atsinešėme į savarankišką suaugusiojo gyvenimą. Tačiau, sušalsi ar ne, priklausau ne tik nuo rūbų ir inventoriaus, bet ir tavo elgsenos bei įpročių. Šiandien apžvelgsime keletą elgsenos modelių ir ugdytinų įpročių, padedančių išlaikyti šilumą ir nesusūlti net ir visą dieną praleidžiant žvarboje. Šie įpročiai taip pat padės išvengti situacijų, kai yra rizika sušalti. Šalčio prevencija yra geriausias būdas nesusūlti.

NIEKADA NEVĖLU NUSIRENGTI

Kai norime sušilti, ieškome kokio būsto, ugnies ar šiltų drabužių. Tačiau ir pats kūnas generuoja šilumą, todėl yra gyvybiškai svarbu sudaryti sąlygas, kad kūno skleidžiama šiluma duotų didžiausios naudos. Daugiausia šilumos kūnas sugeneruoja judant, bet jos perteklius gali ir pakenkti, nes nereguliuojama kūno temperatūra sukelia prakaitavimą, prakaitas sudrėkina drabužius, dėl ko sustojus galiausiai pasidarys dar šalčiau. Tam tikri įpročiai ir veiksmai padės geriau suvaldyti tavo kūno generuojamos šilumos pusiausvyrą, kad nebūtų nei per karšta, nei per šalta.

Namų darbai. Ruošiantis žygiui, reikia susidėlioti maršrutą taip, kad atstumai tarp stovyklaviečių būtų gana trumpi. Žinoma, atstumai bus skirtingi ir priklausys nuo pasirinkto keliavimo būdo: slidėmis nukeliausi žymiai ilgesnį kelią nei pėsčias. Reikia atsižvelgti į tai, kad žiemą dienos trumpesnės, kad judėjimas sniegu gali apsunkinti ėjimą, o stovyklos įrengimas ir maisto gaminimas gali užtrukti ilgiau nei šiltu metu. Dėl neadekvačiai pasirinkto atstumo gali tekti skubėti ir dėti daugiau pastangų. Tokio pasirėngimo tikslas tiesiogine prasme yra išvengti situacijų, kuriose tektų prakaituoti.

Pritaikyk judėjimo tempą. Įsiklausyk į kūno siunčiamus signalus ir pritaikyk savo judėjimo tempą pagal tai, kaip jautiesi: jei darosi karšta, sulėtink tempą, darosi žvarbu – padidink. Elkis taip, kad išvengtum prakaitavimo, bet ir neprarastum kūno generuojamos šilumos.

Svogūno metodas. Be abejo, esi girdėjęs apie trijų (keturių) aprangos sluoksnių taisyklę. Ji grindžiama tuo, kad šildo ne pats rūbas, bet aprangos sluoksnių sąveika ir oro tarpai tarp jų optimaliausiai sulaiko kūno generuojamą šilumą. Todėl, jeigu jauti, kad esama vilkimų sluoksnių konfigūracija neatitinka esamos situacijos, nedvejok ją keisti, t. y. jeigu jauti, kad darosi per karšta, sustok, »

Didelę šilumos dalį kūnas praranda per neapsaugotas ar netinkamai apsaugotas galūnes: plaštakas, pėdas, galvą (na taip, ji irgi galūnė, nes kyšo išlindusi iš torso).

3

nusirenk vieną sluoksnį; jausti, kad darosi per šalta, sustok, apsirenk papildomą sluoksnį. Sustok tiek kartų, kiek prireiks, net jeigu ir tingisi vėl nusiimti kuprinę, o žygio draugai pradeda tave vadinti princese. Vėlgi, tikslas yra išvengti prakaitavimo, todėl einant geriau, kad kūnui būtų kiek vėsiau, o derinant su judėjimo tempu atrasti geriausią variantą.

Apsaugok galūnes. Didelę šilumos dalį kūnas praranda per neapsaugotas ar netinkamai apsaugotas galūnes: plaštakas, pėdas, galvą (na taip, ji irgi galūnė, nes kyšo išlindusi iš torso). Nušalimo atveju pirmieji nukenčia būtent rankų ir kojų pirštai, tad jie yra vienas iš rodiklių, kad esi per vėsiai apsirengęs: šąla pirštai, vadinasi, laikas apsivilkti papildomą sluoksnį. Visuomet turėk pakaitines kojines ir pirštines, kad joms sušalpus galėtum nedelsdamas pasikeisti. Miegui turėk atskiras tik miegui skirtas kojines. Turėk atskiras neperšlamančias pirštines, skirtas darbu stovyklavietėje. Žiemos metu būtina dėti dėvėti galvos apdangalą, nes be jo labai greitai neteksi kūno šilumos. Jei jausti, kad šąla pirštai, paprastai tai reiškia, kad organizmas jau sušalo ir stengiasi apsaugoti svarbiausią savo organą – smegenis. Paprastai užsidėjus kepuraitę arba kapišoną ši problema išsprendžia. Žinoma, jei tai nėra kritinis sušalimas, kai jau niekas nebepadės.

Dehidracija. Savo straipsniuose nenustojame kartoti apie dehidracijos pavojų žiemą. Kai šalta, troškulio pojūtis yra mažiau išreikštas nei per karščius. Todėl

natūraliai geriame mažiau vandens, o dehidracijos rizika yra gerokai didesnė. Dehidracija paveikia mąstymo funkcijas, dėl to kyla pavojus padaryti kvailių klaidų. Būtina nuolat gerti vandenį, idealiausiu atveju – šiltą gėrimą, tad termosas yra puikus įrankis, padėsiantis palaikyti skysčių vartojimo ritmą.

Orientavimasis. Visada turėk popierinį vietovės, kurioje keliauji, žemėlapią ir kompasą. Žinoma, būtų naudinga, jeigu mokėtum naudotis šiais įrankiais. Technologijos, kad ir kaip mes jomis pasitikime, yra labai jautrios šalčiui ir per juos žymiai greičiau išsiskrauna. Jau ir šiltuoju metų laiku pasiklysti nėra labai sveika, o žiemą tai gali būti net labai pavojinga. Todėl jeigu nenori tapti varvekliau, turėk planą B, o dar geriau ir C arba D, E ir taip toliau.

PROCESŲ OPTIMIZAVIMAS.

Sugaištame daug laiko ir išeikvojame daugiau energijos, naudodami netinkamus ir nepritaikytus įrankius ir neturėdami įgūdžių jais naudotis. Tad naudinga iš anksto apgalvoti tam tikrus veiksmus, kuriuos turėsi atlikti reguliariai ir išmokti, kaip pritaikyti naudojamus įrankius. Kuo labiau supaprastink visus stovyklavietėje ar žygio metu atliekamus veiksmus ir naudojamus įrankius.

Peilis. Be diskusijos, „kurio didesnis“, žygeiviai dažnai ginčijasi, koks peilis yra geresnis: atlenkiamas ar su stabiliais ašmenimis. Kiekvienas iš jų turi savų privalumų ir trūkumų.

Tačiau žiemą atlenkiamas peilis bus mažiau praktiškas. Tam, kad jį panaudotum, visų pirma turėsi nusiimti pirštinę ir plika ranka liesti šaltą metalą, tad bereikalingai prarasi šilumos. Esant žemai temperatūrai, neretai ir nagingumas sumažėja, gali užtrukti, kol atlenksi įšalusius ašmenis.

Užtrauktukai. Ant visų užtrauktukų priišk virvės kilpą, taip bus žymiai lengviau sugriebti galvutę. Taip pat įprask visus kuprinės užtrauktukus visuomet užtraukti viena kryptimi. Tai galioja ir palapinės užtrauktukams. Žinodamas, kur yra užtrauktukas, negaišti laiko jo ieškodamas. Smulkmena, bet ji padeda taupyti laiką ir šilumą, o tai gali būti svarbu, jei tenka taupyti kiekvieną šilumos džaulį.

Nesismulkink. Į žygi žiemą imk kuo mažiau smulkių daiktų. Juos lengva pamesti sniege ir sunku sugriebti sušalusiais pirštais. Virvę imk tokio storio, kad pagrindinius mazgus galėtum surišti dėvėdamas pirštines. Jeigu naudoji kuoliukus palapinei, įprastus vielos storio metalinius kuoliukus pakeisk stambesniais plastikiniais ryškios spalvos kuoliukais.

Maisto gaminimas. Kad ir koks esi romantikas, kad ir kaip tau patinka žiūrėti į degantį laužą, visuomet pasiimk turistinę dujinę viryklėlę. Esant reikalui, ja gali gaminti maistą net ir palapinėje, taip nebūsi priklausomas nuo oro sąlygų ir nereikės papildomai ieškoti malkų. Žinoma, tokiu atveju laikykis visų saugumo reikalavimų, nes gali nutikti taip,

4

kad bus labai šilta arba net karšta... trumpą laiką... tačiau vėliau bus šalta ir teks gydyti nudegimus bei miegoti lauke.

Apsaugok daiktus. Svarbu turimus daiktus ir inventorių saugoti nuo šalčio. Sudrėkę lauko rūbai ir batai, kol tu miegi, gali tiesiog suledėti, tokiu atveju ryte gali būti net neįmanoma drabužių apsirengti, o suledėję batai net po keleto valandų ėjimo gali taip ir neatitirpti. Eidamas miegoti palapinėje lauko rūbus gali pasikloti po savimi, taip turėsi papildomą izoliuojantį sluoksnį, o batus įdėk į plastikinį maišą ir į kuprinę, kuri bus palapinės viduje, arba kišk į miegmaišį.

Šiltas ir riebus maistas. Niekas taip nesušildo kaip šiltas maistas. Tad žiemos žvarbai nugalėti ir ramiam miegui užtikrinti reikėtų pasirūpinti riebesne karšta vakariene. Žinoma, nereikia persivalgyti, bet riebalai padės sugeneruoti papildomą šilumą. Valgyti riebus maistą, kai šalta, yra svarbu, nes riebalai yra puikus energijos šaltinis, teikiantis daugiau energijos nei baltymai ar angliavandeniai. Organizmui reikia energinių resursų, kad galėtų palaikyti kūno temperatūrą ir apsisaugotų nuo šalčio poveikio. Skaidant riebalus, dalis energijos virsta šiluma, padedančia išvengti hipotermijos. Riebalai virškinami lėtai, todėl užtikrina ilgalaikį energijos gavimą. Na, o jei jau taip nutiko, kad jau anksčiau ant pilvo bei kitose kūno vietose prisikaupė riebalų, ne bėda, jų atsargos organizme sudaro natūralų izoliacinį sluoksnį, kuris apsaugo nuo šalčio. Netiki? Pažiūrėk, kaip šąla tavo kaulėtas draugas.

5

Rutina. Mokėk naudotis visais daiktais, kuriuos pasiimi į žygį. Sutemos žiemos miške nėra geriausias laikas mokytis, kaip statyti naują palapinę. Sugaištas laikas gali brangiai kainuoti. Turėk veiksmų rutiną, kaip įsirengti stovyklavietę, kaip ryte susidėti daiktus, kad užtruktum kuo mažiau laiko ir nieko nepamirštum.

Jeigu neturi išvardytų įpročių, nesijaudink, niekas negimė mokėdamas. Skirk laiko naujiems įpročiams ugdyti. Tuomet pamažu suvoksi, kad blogo oro tiesiog nėra, nes viskas susiveda į pasirėngimą, aprangą, įgūdžius ir įpročius. x

3.-5. Žvelgiant į šiuos Perito Moreno ledyno Agentinoje vaizdus galima pajuokauti - kai šalta, sušilti gali. Bet kai karšta - atvėsti sunkiau.

KAIP NELIKTI IR BE PINIGŲ, IR BE NAKVYNĖS:

5 SVARBŪS ŽINGSNIAI PRIEŠ NAUDOJANTIS APGYVENDINIMO PLATFORMOMIS

14

Kaip įprastai rezervuojate nakvynės vietą savo kelionių metu? Jei dažniausiai naudojate internetinėmis apgyvendinimo platformomis, nuo šiol verta atkreipti dėmesį į galimą sukčiavimo riziką. „NOD Baltic“ vyresnysis kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Ramūnas Liubertas dalijasi penkiais pagrindiniais patarimais, padėsiančiais apsaugoti savo paskyras, saugiai rezervuoti nakvynę ir išvengti galimų nuostolių.

Spalio mėnesį paskelbto IT saugumo kompanijos ESET tyrimo duomenimis, 2024-aisiais kibernetinių atakų, nukreiptų prieš apgyvendinimo platformas, tokias kaip „Booking.com“ ir „Airbnb“, mastas pastebimai išaugo. Sukčiai, išnaudodami keliautojų aktyvumą vasaros sezono metu, rado naujų būdų, kaip išvilioti pinigus, manipuliuodami vartotojų pasitikėjimu ir pažangiomis technologijomis. Lietuvos vartotojams taip pat reikėtų būti budriems naudojant šias ir panašias platformas, nes jos mūsų šalyje populiarios, o sukčiavimo metodai tampa vis profesionalesni ir sunkiau atpažįstami.

SUKČIAVIMO TAKTIKOS APGYVENDINIMO PLATFORMOSE

Vienas dažniausių apgaulės būdų – netikri viešbučių ar apartamentų skelbimai, kurių aprašymuose pateikiamos nuorodos į suklastotas svetaines. Patikimai atrodančiose, bet nusikaltėlių sukurtose svetainėse prašoma suvesti apgyvendinimo rezervacijai reikalingus banko kortelės ar asmeninius duomenis.

Kaip pastebi „NOD Baltic“ vyresnysis kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas R. Liubertas, dažnai apgauti žmonės šia informacija pasidalija socialiniuose tinkluose – vieni įspėja kitus, kiti prašo pagalbos. „Visai neseniai man pačiam teko padėti giminaičiams. Jie per „Booking“ rezervavo apartamentus netoli Baltijos jūros, Liepojoje, Latvijoje, ir buvo apgauti“, – asmenine patirtimi dalijosi kibernetinio saugumo inžinierius ir papasakojo, kaip šiuo atveju buvo įkliūta.

„Sukčiai šiuo konkrečiu atveju veikė itin profesionaliai: poilsio apartamentų savininkė paskelbė nuomos skelbimą su nuotraukomis ir kontaktiniu telefono numeriu „Airbnb“ platformoje, o jau kitą dieną identiškas skelbimas pasirodė ir „Booking“ platformoje – jį įkėlė sukčiai. Tačiau kitoje platformoje pasiūlymo kaina buvo mažesnė, todėl giminaičiai skubėjo rezervuoti, atlikti pavedimą, nė nepagalvoję, kad gali būti kas nors blogai. Vos tik gavę pavedimą, sukčiai iškart pašalinę suklastotą skelbimą. Giminaičiams susisiekus su apartamentų savininke dėl atvykimo detalių, ji stebėjosi, kad toks skelbimas atsirado kitoje platformoje, ir atsisakė priimti giminaičio šeimą, nes ji negavo jokio pavedimo.“

KĄ BŪTINA ŽINOTI PRIEŠ REZERVUOJANT?

Prieš įsigyjant apgyvendinimo paslaugą, kibernetinio saugumo inžinierius R. Liubertas akcentuoja vartotojų visuomet išlikti budriems. Prieš rezervuojant apgyvendinimo vietą, kibernetinio saugumo ekspertas pataria patikrinti, kada įdėtas konkretus skelbimas. Jei įrašas paskelbtas prieš kelias dienas, gali būti, kad nakvynę siūlo naujas platformos vartotojas, tačiau jei įrašas įkeltas prieš kelias valandas ar minutes, reikėtų neskubėti ir įsitikinti, ar tai tikrai ne apgaulė.

„Apgyvendinimo paslaugų platformos ieško būdų, kaip kovoti su sukčiais ir apsaugoti vartotojus, tad gavus skundą ar aptikus įtartiną paskyrą ji turėtų būti pašalinta, tačiau tai gali šiek tiek užtrukti, o ir nusikaltėliai kaskart gudrėja ir randa būdų, kaip tai apeiti“, – aiškina R. Liubertas.

Taip pat verta atsižvelgti į tai, kiek atsiliepimų turi konkretūs apgyvendinimo objektai, nes mažas skaičius arba jų nebuvimas dažnai būna būdingas sukčių sukurtiems „pasiūlymams“. Taip pat verta atsiminti, kad netikrą skelbimą sukūrę sukčiai gali patys parašyti ir melagingus atsiliepimus, siekdami padidinti jo patikimumą.

„Labai dažnai į internetinių sukčių pinkles žmonės pakliūva per skubėjimą. Vos tik atlikus apmokėjimą, įtampa atslūgsta, kad pavyko pačiuoti gerą pasiūlymą, ateina suvokimas, kad visgi kažkas ne taip. Kai tik kyla įtarimas, kad galėjote būtų apgauti, nedelsdami kreipkitės į apgyvendinimo paslaugų platformos administratorių ir savo banką. Vis dėlto prarasti pinigai dažnai nebūna grąžinami šeiminiškai, ypač jei pranešta pavėluotai. Mano giminaičiams pavyko per porą savaičių susigrąžinti pinigus tik todėl, kad laiku kreipėsi ir atliko mokėjimą per oficialią apgyvendinimo platformą“, – aiškina R. Liubertas.

5 ŽINGSNIAI, KAIP APSISAUGOTI REZERVUOJANT APGYVENDINIMĄ

Kibernetinio saugumo inžinierius R. Liubertas nurodo keletą pagrindinių veiksmy, kurių vartotojai turėtų imtis siekdami apsaugoti savo paskyras apgyvendinimo platformose.

1. Naudokite stiprius ir unikalius slaptažodžius ir juos reguliariai keiskite.
2. Aktyvuokite dviejų veiksnių autentifikaciją [2FA].
3. Patikrinkite skelbimo įdėjimo laiką ir atsiliepimų skaičių.
4. Niekada nesidalykite mokėjimo duomenimis už platformos ribų.
5. Pranešti apie bet kokius įtartinus veiksmus oficialiai klientų aptarnavimo tarnybai.

„Jei vartotojas naudoja tą patį slaptažodį keliose svetainėse ir nėra įjungęs dviejų faktorių autentifikacijos [2FA], nutekėjus slaptažodžiui bent vienoje platformoje, jis gali būti panaudotas ir kitose. Dauguma rezervacijų platformų nemokamai siūlo 2FA funkciją, todėl ją rekomenduojama aktyvuoti, – akcentuoja R. Liubertas. – Taip pat svarbu reguliariai keisti slaptažodžius, naudoti unikalius slaptažodžius kiekvienoje paskyroje ir saugoti juos slaptažodžių valdymo programėle, kad išvengtumėte jų praradimo.“

Kaip savo svetainėje informuoja „Airbnb“ ir „Booking“, šios apgyvendinimo paslaugų bendrovės ieško priemonių, kurios sumažintų sukčiavimo riziką, o vartotojus ragina pranešti apie suklastotus skelbimus. x

1

TRUMPA LIETUVOS IR SPORTO SANTYKIŲ ISTORIJA

1. 1939 m. Europos krepšinio čempionato Kaune akimirka. Lietuva (tamsūs marškinėliai) supliekė Vengriją 79:15. Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotr.

2. Šociko (dešinėje) ir Korolovo dvikova.

3. Juozas Šarkis-Žukauskas (Jack Sharkey).

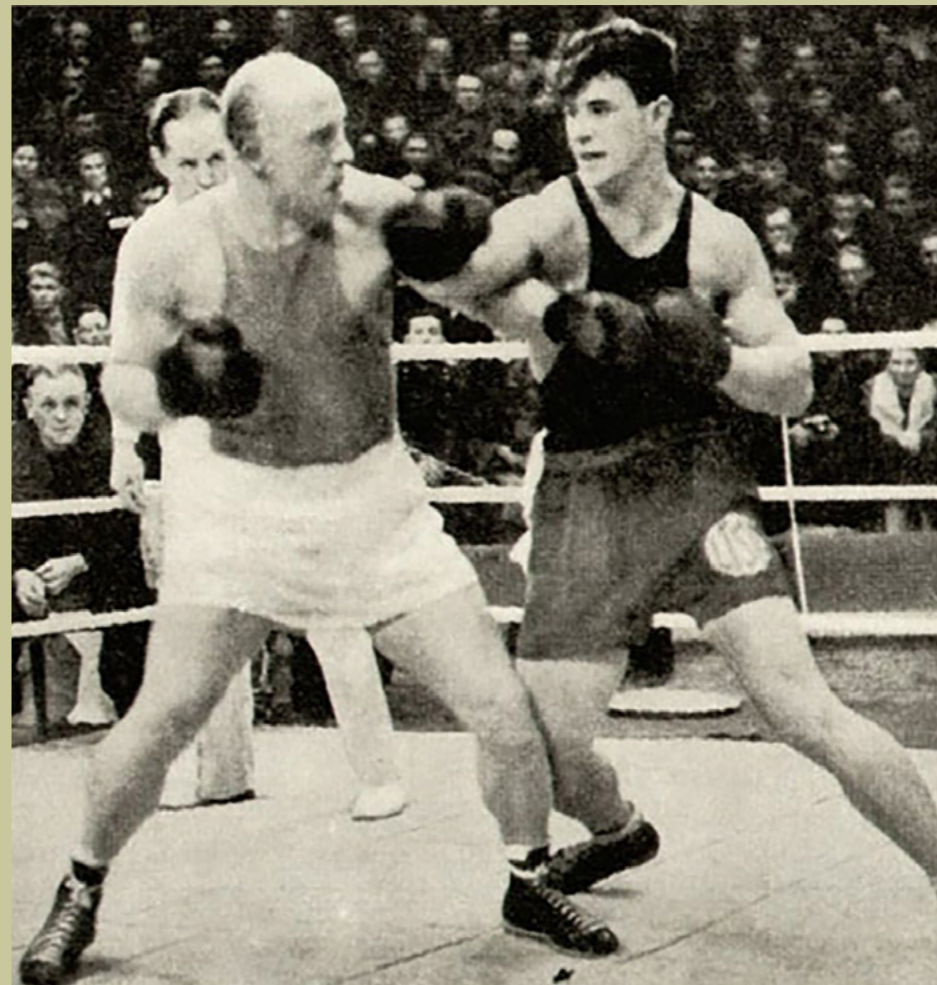
15

Šiuolaikinę visuomenę sunku įsivaizduoti be sporto ir kūno kultūros. Net talibai Afganistane nedraudė futbolo ar kriketo, tik neleido žiūrovams šalia aikštės reikšti emocijų, šūkauti ar ploti. XIX amžiaus amerikiečių rašytojas Henry Davidas Thoreau rašė, kad daugelis žmonių eina žvejoti kiekvieną dieną nežinodami, jog ne žuvis yra pagrindinis jų tikslas.

Tekstas:
VYTARAS RADZEVIČIUS

Su laimėjimais sporte tapatinasi ir jvykių dalyviai, ir aplinka. Taip atsirado visuomenės poreikis laimėti, nes laimime MES visi. Kartą, kai dirbau LRT sporto prodiuseriu, gavau laišką, kuriame buvo smerkiami sporto žurnalistai, vartojantys žodį „kovoja“. Esą, sportas – ne karas, taigi tokie terminai nevertotini. Papasakokite tokias pasakas Jasikevičiui. Ar Saboniui su Kurtinaičiu. Arba aistruoliams, kurie seka Lietuvos komandas ir rinktines į pasaulio kraštą.

Škotų futbolo legendai ir „Liverpulio“ futbolo klubo treneriui Billui Shankly priskiriamas toks posakis: „Kai kurie žmonės mano, kad futbolas yra gyvybės ar mirties klausimas. Noriu patikinti: tai žymiai svarbiau.“ Kad suprastume, kokią svarbą Lietuvoje įgijo sportas, mums reikėtų ristele bėgti per istoriją, stabtelint prie įdomiausių įvykių.

2

LEGENDOS BE LIETUVOS

Sportas Lietuvoje prigijo ir plėtojosi gerokai vėliau nei Vakarų Europoje. Kai anglai 1863 metais kūrė Futbolo asociaciją, lietuviai turėjo kitų reikalų: ištiesintais dalgiais kapojosi su dešimt kartų gausesne reguliariąja Maskvos caro kariuomene sukilimo mūšiuose.

Pralaimėjimas Rusijos imperijai ir represijos vėliau bloškė šalį atgal. Bet kokios mintys apie europietišką socialiai kultūringą tautos gyvenimą buvo иштринта* iki pat XX amžiaus pradžios. Lietuvoje ilgai drausta kurti bet kokias, tai pat ir sportines lietuviškas organizacijas.

Sužibėdavo pavieniai lietuviai sportininkai, prasimušę kelią į šlovę už Lietuvos ribų. Toks buvo imtynininkas Karolis Požėla. Sportu jis susidomėjo atvykęs pas brolius vaistininkus į Sankt Peterburgą. 1912–1913 metais lietuvis tapo Rusijos imperijos čempionu graikų-romėnų bei laisvosiose imtynėse. Po 1917 metais įvykusio bolševikinio perversmo lietuvis per Tolimuosius Rytus, Kiniją ir Japoniją atsidūrė Amerikoje.

*Žodis „ištrinta“ rusiškomis raidėmis lietuviškos spaudos draudimo metais 1864–1904 metais.

pasivadino Karlu Pojello ir tapo pasaulinio garso profesionaliu imtynininku. Dar garsus jis tuo, kad ugdė ir globojo prancūzų imtynininką Maurice'ą Tillet, kuris dėl atgrasios išvaizdos laikomas animacinio Šreko prototipu.

Už Atlanto gerai buvo žinomas ir kietas lietuviškas kumštis – 1913 metais JAV lietuvis Jurgis Čepulionis (George'as Chipas) tapo vidutinio svorio pasaulio bokso čempionu. Tai pirmasis lietuvių kilmės pasaulio čempionas, kol neįrodyta kitaip.

1932 metais tokį patį titulą iškovojo sunkiasvoris Juozas Šarkis-Žukauskas (Jackas Sharkey), pasaulyje žinoma bokso žvaigždė. Iš bokso susikrovęs turtus JAV lietuvis Lietuvoje buvo vertinamas, apie jį rašyta su neslepamu pasididžiavimu. Štai žinutė iš 1927 metų žurnalo „Sportas“: „Jack Sharkey aplankys Lietuvą. Chicago – Jack Sharkiui surengtoje vakarienėje jisai pareiškė: „Kiekvienas lietuvis privalėtų didžiulius savo tautystę. Kada aš laimėsiu čempionatą, tai bandysiu aplankyti Europą, ypač Lietuvą.“ Aplankyti Lietuvos Juozui Šarkiui-Žukauskui nepavyko, bet kad lietuviškai jis kalbėjo, girdėjau savo ausimis. Interviu su juo iš „Amerikos balso“ archyvų transliavo LRT radijas.

3

JUOZO ŠARKIO-ŽUKAUSKO KOVŲ ARCHYVAS

O Lietuvoje XX amžiaus pradžioje sporto net nebuvo. Po Pirmojo pasaulinio karo į nepriklausomą valstybę atvykę ir svetur su sportu susipažinę lietuviai iš įvairiausių kraštų negalėjo rasti nei su kuo, nei kur sportuoti. Karo nualintai ir nuskurdintai šaliai sportas mažai rūpėjo. Padėtį pakeitė entuziastai, dažniausiai reemigrantai iš JAV, Rusijos, Latvijos, Estijos. Jie kūrė sporto organizacijas, klubus, vertė į lietuvių kalbą taisykles, populiarino įvairias sporto šakas.

Žymesnių tarptautinių pergalių tarptautinėje arenoje tarpukaryje nepasiekta. Išskyrus, žinoma, krepšinio laimėjimus. Su vyrų pergalėmis 1937 ir 1939 metų Europos čempionatuose bei moterų Europos vicečempionių titulu 1938 metais Lietuvoje prasidėjo ne tik krepšinio bumai – gimė ir sporto aistruolių papročiai.

TRADICIJAS SUKŪRĖ TARPUKARIO PERGALĖS

Daug įrodinėti nereikia – kai tik mūsiškiai laimi, šalyje kyla euforija. O prasidėjo tai 1937 metais. Antrajame Europos vyrų krepšinio čempionate Rygoje Lietuvos rinktinės galimybėmis mažai kas tikėjo. Prieš pirmąsias rungtynes rinktinę Rygos viešbutyje „Excelsior“ aplankė didžiausia »

4. Lietuvos krepšininkai – 1937 m. Europos čempionai.

5. 1937 m. Europos krepšinio čempionai lietuviai su Latvijos prezidento Karlio Ulmanio įsteigtu prizų. Beje, per sumaištį prizas buvo pamirštas viešbutyje ir dėl to vos nekilo diplomatinis skandalas.

4

to laiko šou verslo žvaigždė, operos dainininkas Kipras Petrauskas. Vyrams jis palinkėjo sėkmės. To meto spauda rašė, kad į Rygą atvyko keli autobusai su „turistais“ iš Lietuvos. Bet reikalai pradėjo kaisti po pirmos pergalės prieš italus – rinktinė gavo 282 sveikinimo telegramas. Lietuvos žmonės žinias iš Rygos gaudė būreliais prigludę prie radijo imtuvų. Krepšinio aistra, kaip ir naujas paprotys palaikyti savo šalies sportininkus, it nesustabdomas cunamis plito Lietuvoje.

Lietuviai ano meto terminais Rygoje „nukirto“ visus varžovus. Paskutinėse rungtynėse jie vos vienu tašku dar kartą nugalėjo italus. Tuo pat metu Valstybės teatre Kaune buvo rodoma opera „Žydė“. Vos pasibaigus spektakliui, K. Petrauskas grįžo į sceną ir pranešė naujieną. Orkestras nedelsdamas sugrojo himną, kurį teatre buvusieji sugiedojo.

Europos čempionai iš Rygos į Kauną grįžo traukiniu. Pakeliui krepšininkus sveikino minios žmonių, stotyse jie užvertė krepšininkus gėlėmis – joms net buvo skirtas atskiras kupė. Artėjant prie Kauno pririekė dar vienos. Žmonės mojo pravažiuojančiam traukiniui ir susibūrę palei geležinkelio bėgius. „Lietuvos aidas“ rašė, kad būta ir originalių dovanų – simbolizuodamas visas Rygoje nugalėtas komandas, kažkas rinktinėi įteikė krepšėlį „su itališko vermuto bonka, kažkokio lenkiško [tikrai, net su aru!] gėrimo pūslėlė, bananai ir kiti šiltųjų kraštų vaisiai“. Bananai turbūt buvo Egipto rinktinės simbolis. Šios Afrikos valstybės krepšininkai namo važiavo kartu su Lietuvos rinktinė traukiniu, tad kartais geležinkelio stočių miniose galima pamatyti ir tamsaus gymio vyrų su keistomis kepurėmis.

Kaune rinktinę pasitiko Ministras Pirmininkas Juozas Tūbelis, vėliau krepšininkams priėmimą surengė ir Prezidentas Antanas Smetona. Laimėjusi titulą, Lietuva įgijo teisę rengti 1939 metų Europos krepšinio čempionatą. Rekordiniu greičiu buvo pastatyta tuo metu itin moderni Kauno sporto halė. 1938 metais po Lenkijos ultimatumo Lietuva buvo priversta su ja užmegzti diplomatinis santykius. Po ilgų nebendravimo metų pirmasis didelis prekybinis susitarimas su Varšuva buvo plieninių sijų užsakymas Kauno sporto halei.

Čempionato dienomis, kai vykdavo rungtynės, Kauno gatvės, o ir visa Lietuva apmirdavo – į halę tilpdavo per 10 tūkstančių žmonių. Nelaimingiausi būdavo valstybės valdininkai, kurių įstaigos turėjo privaloma tvarka pirkti bilietus į valstybės teatrą – noris į krepšinį, o reikia eiti į teatrą. Ir bilieto niekam neiškiši.

Kai žaisdavo Lietuvos rinktinė, triukšmas halėje kildavo nežmoniškas. Aistra apimdavo net solidžius ponus – tapo įprasta, kad jie išsitraukdavo iš kostiumų kišenių rašalinius parkerius, atsukdavo antgalį ir prisidėję prie lūpų švilpdavo ne prasčia už mokančius švilpti be papildomų priemonių. Kauno halė buvo apgulta ir nepatekusių į vidų žiūrovų – rungtynių eiga buvo perduodama iš lūpų į lūpas.

Karščiausios buvo pirmosios rungtynės su latviais – jas Lietuvos rinktinė laimėjo vos vienu tašku 37:36. Pergalę lėmė pergalingas Prano Lubino metimas rungtynių pabaigoje. Buvo kalbėta, kad šios rungtynės lems ir Europos čempionų titulą. „Lietuvos aidas“ korespondentas rašė: „Tuo laiku, kai Lietuvos ekipa rungsi dėl pirmo ir galbūt sunkiausio laimėjimo, ėjau per gatves. Iš visų butų, ar tai žydo, lenko, be abejo, lietuvių skambėjo spikerio susijaudinęs balsas ir triukšmingas minios šauksmas.

Langai atidaryti, radijas pastatytas garsiausiai. Kaunas skamba rungtynėmis. Prie langų stovi policininkai, automobiliuose klausosi šoferiai, baruose minios laukia kas laimės. 35:36 latvių naudai. Kelios minutės liko žaisti. Įtempimas kaip milijonas voltų. Yra!!! Lubinas 37:36. Šauksmas. Valiavimai. Lietuva laimėjo! Iš milžiniškiausio triukšmo suskamba 10 000 minios darnus Lietuvos himnas. Tokiu entuziazmu giedoto himno Lietuva negirdėjusi.“

Po šių abiejų pergalingų Europos krepšinio čempionatų net kilo diplomatinis konfliktų tarp Latvijos ir Lietuvos. 1937 metais pergalės euforijoje lietuviai viešbutyje pamiršo Latvijos prezidento Karlo Ulmanio dovaną ir komandos administratorius buvo priverstas grįžti nuo Latvijos ir Lietuvos pasienio pasiimti prizo. Po šio įvykio latviai parašė diplomatinę notą ir konfliktą šiaip ne taip pavyko užglaistyti.

1939 metais latviai vėl reišė diplomatinis protestus – šį kartą dėl triukšmingo Lietuvos žiūrovų elgesio. Dabar galime tik paliudyti, kad Baltijos valstybių derbis liko kovingas ir iki mūsų dienų. Bet kurios rungtynės tarp Lietuvos ir Latvijos krepšininkų yra daugiau nei gyvybės ir mirties klausimas ir dešimtmečių išbandyta tradicija.

NUO ŠOCIKO IKI „ŽALGIRO“

Sovietmečiu susidomėjimas sportu Lietuvoje augo. Tai buvo vienas iš prieinamų būdų leisti laisvalaikį – pačiam sportuoti ar domėtis sportu. Nemažai žmonių tapo statistikos gerbėjais ir aklai rinkdavo duomenis apie pačias įvairiausias sporto šakas. Bent jau tokia statistika buvo prieinama. Buvo juokaujama, kad sporto skiltis – vienintelė propagandinių laikraščių dalis, kuria galima tikėti.

Sportas buvo ir Lietuvos tapatybės dalis. Joks komunistas negalėjo užginčyti, kad Lietuva dusyk tapo Europos krepšinio čempione, o tenisininkas Vitas Gerulaitis yra lietuvis ir pravardžiuojamas „Lietuvos liūtu“ bei laisvalaikiu groja gitara su „Aerosmith“ ar siautėja kultiniame Niujorko klube „Studio 54“.

Itin reikšmingas įvykis pokario Lietuvoje buvo sunkiasvorio boksininko, du kartus Europos, šešis kartus SSRS, šešis kartus Lietuvos, daugybės tarptautinių turnyrų čempiono Algirdo Šociko fenomenas. Patrauklus „Ringo džentelmenas“ iš Kauno dėl SSRS čempiono titulo kaudavosi su „Tanku KV“ pravardžiuojamu rusu Nikolajumi Koroliovu. Iš viso įvyko aštuonios jų tarpusavio dvikovos – 4 laimėjo lietuvis, 3 – rusas ir vienos pasibaigė lygiosiomis.

Įsimintiniausia dvikova įvyko 1949 metais Kauno sporto halėje. Net stalinizmo laikais SSRS sudrebino skandalas dėl teisėjų paskirtos pergalės rusui – Kaune beveik kilo neramumai, nes niekas nenorėjo sutikti su tokio teisėjų verdiktu. Išsigandę neramumų okupuotoje Lietuvoje sovietai net paskyrė papildomą mačą Maskvoje. Simboliškai cirko arenoje Partizaninio karo fone devyniolikmečio lietuvių ir dvylika metų vyresnio rusų, buvusio raudonarmiečio, dvikovos turėjo kur kas didesnę nei sportinę prasmę.

Tinklalapyje www.archyvai.lt skelbiami įdomūs duomenys iš ataskaitos LTSR vidaus reikalų ministrui J. Bartašiūnui. „Publika atvirai demonstravo savo simpatijas A. Šocikui ir buvo priešiška nusiteikusi N. Koroliovo atžvilgiu. Liepos 13 dieną N. Koroliovo kovos su TSRS ginkluotųjų pajėgų boksininku metu, į N. Koroliovą iš tribūnos buvo mestas obuolys.“ „Pranešime akcentuojama, kad finalinės A. Šociko ir N. Koroliovo dvikovos metu buvo labai sunku užtikrinti viešąją tvarką, kadangi dalis publikos elgėsi iššaukiančiai, kėlė triukšmą, švilpė, mėtė akmenis. Akmenim buvo sužeistas LTSR MVD Kauno miesto ir apskrities valdybos viršininko pavaduotojas, milicijos pulkininkas V. Presniakovas, vieno milicijos karininko žmonai buvo praskelta galva. Didelis pasipiktinimas kilo, kai TSRS bokso čempionatą nugalėtoju buvo paskelbtas N. Koroliovas. Išėjęs iš sporto halės, A. Šocikas susirinkusių žmonių ant rankų buvo nuneštas iki lengvojo automobilio. Liepos 15 d., čempionato pabaigos dieną, siekiant išvengti galimų riaušių, buvo panaudota raitoji milicija.“

1983 metais Vilniaus „Žalgiriu“ iškopus į SSRS aukščiausiąją futbolo lygą sostinėje itin sustiprėjo sirgalių judėjimas. Siuvykla Dzeržinskio gatvėje (dabartinė Kalvarijų g.) nespėjo gaminti žalių baltų „panamkių“. Vilniaus jaunimui tapo gero tono požymiu rengti demonstracijas po rungtynių.

5

Kelis kartus, kol susigriebė milicija, įvyko riaušės tarp „Žalgirio“ ir Maskvos komandų gerbėjų. Gandai apie iššūkius sistemai plito žaibo greičiu. Pirmuose susidūrimuose milicininkai net neturėdavo guminių bananų, demonstrantus jie talžydavo medinėmis eismo reguliuotojų lazdelėmis arba flakonėliais purkšdavo dujas į veidą. Netrukus futbolo sirgalius pradėjo filmuoti KGB ir mokyklose atsirado vaikinų, kuriems buvo įteikti „vilko bilietai“ – draudimas stoti į aukštąsias mokyklas. Ne vienam tiesiog buvo sudaužytos kepenys milicijos skyriuose. Be mėlynų.

Prasidėjus krepšinio aukso karštligėi tarp Maskvos CASK ir Kauno „Žalgirio“ politinio fono taip pat netrūko. Kai „Žalgiris“ 1985 metais nugalėjo CASK ir tapo Sovietų Sąjungos čempionu, „Amerikos balsai“ pranešė taip, kaip galvojo daugelis komandos gerbėjų: „Lietuva nugalėjo Raudonąją Armiją.“

Sovietų imperijos pabaigos sporto sirgalių judėjimai paklojo pamatus dabartiniam austruolių judėjimui. Tik išnykus išoriniam bendram priešui susitelkta savame kieme ir palaikomos savo miesto komandos.

SPYKERIAI, RADIOJŲ DĖDĖS IR KOMENTATORIAI

Lietuvoje kiekvienas gali patarti bet kuriam treneriui. Panašios dalios sulaukia ir sporto komentatoriai. Kai mūsiškiai laimi – komentatorių niekas neprisimena. Kai įvyksta priešingai – kaltas ne tik treneris, bet ir komentatorius. Toks žanro dėsnis. Galvojate, taip yra tik dabar? Ne, tai bendraamžė Lietuvos sporto istorija.

„Pasitaiko gyvenime kuriozų, bet tokių, koks pasitaikė praėjusią savaitę Kaune, iki šiol

tikrai nebuvo. Bet tai vis ta spauda kalta, kuri ir Kūno kultūros rūmams susuko galvą taip, kad šie, ieškodami futbolo rungtynių transliacijai spikerio, surengė konkursą ne futbolo kandidatų žinioms patikrinti, bet balso. Jeigu taip, tai ar negeriau būtų pakviesti prie mikrofono vieną mūsų šliagerzengerių. Juk, šiaip ar taip, svarbiau balsas negu orientavimasis“, – 1937 metais rašė „Lietuvos sportas“. Dar didesniame straipsnyje „Dėl radijo pranešėjų“ tas pats „Lietuvos sportas“ klausia: „Jeigu, ieškant „radijo tetos“, ji buvo rasta tik 70 kandidačių tarpe, tai sporto rungtynių transliavimui „sporto dėdė“ turi būti atrastas tik 170 kandidatų tarpe. Juk „sporto dėdės“ pareigos reikalauja ne tik taisyklingos kalbos, aiškios tarosenos, bet apart to, dar gero regėjimo, pačių sportininkų pažinimo, orientacijos ir gero paskirų sporto šakų taisyklių, terminų ir t.t. žinojimo.“

Tai, kas parašyta prieš 80 metų, visiškai tinka ir dabarčiai. Komentatorių Lietuvoje niekas nerengia. Jie atsiranda patys, kaip grybai po lietaus. Man regis, geriausiai rungtynės komentuoja tie, kurie realiai buvo susidūrę su sporto šaka, apie kurią pasakoja. Kaip buvęs Lietuvos vyrų krepšinio rinktinės ir Kauno „Žalgirio“ kapitonas, šviesaus atminimo Petras Buzelis, buvęs krepšinio treneris Vladas Janiūnas ar buvęs Lietuvos futbolo rinktinės gynėjas Žydrūnas Grudžinskas.

Galų gale, koks skirtumas, kas komentuoja. Vis tiek svarbiausia laimėti. x

P. S. Tarpukario spaudos kalba netaisyta

DULKES NUPŪTUS. KĄ RAŠĖ „TRIMITAS“?

tuvos Šaulių Sąjunga susikūrė. Svarbiausioji Sąjungos darbuotė iš pradžios buvo rikiuotės mokymasis Vytauto Kalne veik kasdien po 2 valandas, supirkinėjimas ginklų nuo išeinančiųjų vokiečių ir naujų narių pritraukimas. Į Sąjungą iš karto susirašė apie 100 žmonių veik vienu valdininku, pradedant ministeriais ir baigiant žemesniais valdininkais. Kai Departamentų Direktoriai, Skyrių Vedėjai ir kiti tokie žmonės sueidavo Vytauto Kalne mokintis rikiuotės, tai paprastai aplinkui susirinkdavo daug visokių vokiškai, lenkiškai ir kitaip kalbančių nepažįstamų asmenų, kurie su pajuoka ir nuostaba žiūrėjo į tokio būrio judėjimus pamokų metu. Ateidavo kartais ir mūsų aukštųjų valdininkų nepriklausančių Sąjungos, ir jie žiūrėjo į mus – tik daugiau kaip į žaismo daiktą, ne į rimtą realinį dalyką, kuris galėtų išaugti didele organizacija, kas jų nekarta buvo ir reiškia tuomet, išėjus kalbai apie Saulius. Tačiau tai neatbaidė pirmųjų draugų. Rikiuotėj pamokos ėjo visą vasaros galą ligi vėlyvo rudens. Tuo pat metu ėjo ir vidaus organizacijos darbas. Buvo išdirbta įstatai, sukurta keletas būrių provincijoje, išrinkta Centro Valdyba, suorganizuota Sąjungos Raštinė ir t. t.

Greitu laiku Lietuvos Šaulių Sąjungos esimas labai praverė mūsų jaunos valstybės gvvavimui. Tai mūsų kovos su Bermontu Avalovu dienomis. Lietuvos Šaulių Sąjunga visą savo dėmesį nukreipė į Šiaulių frontą ir ten savarankiai ir drauge su mūsų kariuomene prisidėjo prie pilno apgalėjimo pirmojo prieš Lietuvos viduje.

Bet tai jau prasideda plačioji Sąjungos darbuotė, kuri yra palikusi didelį pėdsaką mūsų spaudoje ir prie kurios nekarta dar teks sugrįžti vėliau.

Lietuvos šaulių sąjungos žurnalo „Trimitas“ pirmasis numeris buvo išleistas 1920 m. birželio 1 d. Kaune. Šiomet minėsime vieno seniausių Lietuvos žurnalų 105-metį. Prisiminkime, kas buvo rašoma.

16

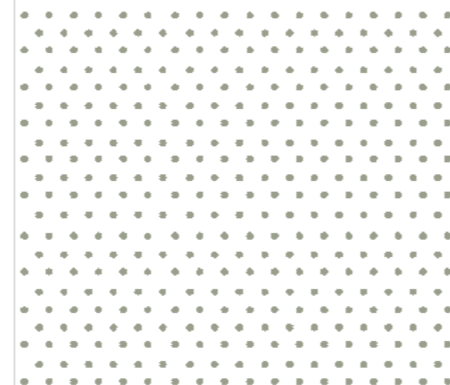
Antrasis „Trimito“ numeris buvo išleistas 1920 m. rugpjūčio 3 d., prabėgus daugiau nei dviem mėnesiams nuo pirmojo leidinio. Šaulių sąjungos Centro valdyba Mato Šalčiaus suredaguoto numerio neleido spausdinti dėl tam tikrų trūkumų. Buvo nutarta, kad ateityje kiekvieną numerį turės tvirtinti redakcinė komisija: M. Šalčius, Juozas Papečkys, Antanas Vienuolis-Žukauskas, V. Putvinskis-Pūtvīs, Kazimieras Ralys. Po tokio nutarimo M. Šalčius norėjo atsistatydinti, du mėnesius „Trimitas“ nebuvo spausdinamas. Šaulių sąjungos Centro valdybai pakvietus J. Tumą-Vaižgantą tapti „Trimito“ redaktoriumi, buvo išleistas antras numeris.

Pirmasis „Trimitas“ atrodo gana margas ir nevienalypis, greta solidžių įžvalgų randame ir šypseną keliančių žinučių. Antrasis numeris, redaguotas A. Vienuolio-Žukausko, atrodo solidesnis, rimtesnis ir pamokantis.

1. Straipsnyje „Šaulių sąjungos gimimas Kaune“ (dėl metinių sukaktuvių) minima vienu metų Šaulių sąjungos sukaktis ir

Kad būtų gera gyventi tėvynėje, reikia nemaža padirbėti. Klysta, kas mano, jog pati valdžia gali sudaryti gerą piliečiams gyvenimą. Valdžios uždavinys – tik padėti, kad patys to krašto šeiminkai pasidarytų gera buitį.

Susitiko Vilniuje lietuvis bolševikas.
— Girdėjai, sako bolševikas, mes jau padarėme su jumis, lietuviais, taikos sutartį. Dabar imsime prekėmis maitintis.
— Kokių gi prekių bolševikai reikalingi?
— Mes norime iš lietuvių gauti duonos, mėsos, gyvulių linų, vilnų, audeklų, drapanų, sviesto, kiaušinių, paukščių. Ko, tik jūs turite.
— Gana, gana... O kogi jūs mums užtai duosite?
— Mes jums duosime taip pat, ko turime: bado, šiltnių, choleros, sifilio, sovietų tarybų revoliucijos, čerzviakos...
— Kad gi vis tai permenkas mainas.
Krapštos pakausi lietuvis.
— Už tai gi jų daug duosime.
Paguodžia bolševikas.

prisimenama, kokia veikla vyko organizacijos aušroje. Nors į pratybas besirenkantys pirmieji šauliai kai kam kėlė pašaipą, netrukus organizacija sutvirtėjo ir dalyvavo kovose su bermontininkais. Straipsnio autorius tiksliai nežinomas, nes pasirašo pseudonimu Vienas Pirmųjų.

2. „Trimite“ netrūksta sentencijų, patarimų. Tikėtina, kad jomis tuščias vietas puslapiuose užpildė redaktorius A. Vienuolis-Žukauskas. Plačiai žinoma 1961 m. per JAV prezidento inauguraciją pasakyta Johno F. Kennedy citata: „Neklausk, ką tau gali duoti valstybė, klausk, ką tu gali jai duoti“ [angl. *Ask not what your country can do for you... ask what you can do for your country*]. Gal kiek kitais žodžiais, bet „Trimitas“ tai paskelbė dar 1920-aisiais.

3. 1920 m. dar vyksta Lietuvos nepriklausomybės kovos. „Trimite“ aptinkame pašaiptų anekdotų apie Lietuvos priešus. Vienas iš jų – apie rusų bolševikus. x

MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI!

**GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA**

**PRASMINGA IR GERBIAMA
PROFESIJA**

**2 BAKALAURO STUDIJŲ
PROGRAMOS**

**STIPENDIJA IR KARIŲ
SOCIALINĖS GARANTIJOS**

**ŠIUOLAIKINĖS GYVENIMO
SĄLYGOS**

**100 % VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS**

VADO PAREIGOS

**KARJERA LIETUVOS
KARIUOMENĖS
VIENETUOSE, NATO
ŠTABUOSE**

WWW.LKA.LT

+370 682 31 072

LKA.ATRANKA@MIL.LT

@karoakademija

@lietuvos_karo_akademija

lietuvos karo akademija

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2025

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt